Стратегик тадқиқотлар
КУТУБХОНАСИ
тадқиқотлар институти

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1 - 7 март
2000 йил

9 (162) - сон

Чоршанба кунлари чиқади — 1996 йил декабрдан чоп этила бошлаган

РАДДИЯГА РАДДИЯ

МИШ-МИШ ОРТИДАГИ ҲАҚИҚАТ

Фарғона вилоят прокуратураси ташқи иқтисодий фаолиятда коррупция, талон-тарож ва бошқа суиистеъмолчиликларга қарши кураш бўлими бошлиғи, муҳтарам Эркин ҒОФУРОВга

ТАҲРИРИЯТДАН: Кейинги кунларда мухлисларимиз "Ҳуррият"дан қандай жавоб бўлар экан?" деган хаёлда юришибди, десак муболаға бўлмайди. Чунки "Ҳуқуқ" газетасида махсус мухбиримиз ва таҳририят шаънига нордон таъналар ёғдирилди. Мухбиримизнинг асли нияти фуқародан келган шикоятни ўрганиш эди. Фуқаронинг оғирини енгил қилиш қолиб, прокуратура ходими ва журналист ўртасида тушунмовчилик чиқиб турибди. Мухбир ўша шикоят юзасидан мақоласини кейинга суриб, нуфузли ҳуқуқшунос таъналарига жавоб қайтаришга мажбур бўляпти. Суриштириб келганда, прокурор ҳам, журналист ҳам битта эзгу мақсад-вазифани — жамиятда қонун ижросини назорат этишни ўз муқаддас бурчи санайди. Шундай экан, матбуот ва ҳуқуқ идоралари яқиндан ҳамкорликда ишлаган тақдирдагина бу вазифа шараф билан адо этилади. Икки соҳа вакили ўртасида юз берган бу каби англашилмовчилик мазкур икки соҳа зиммасидаги уйғун мақсадларга таъсир кўрсатмайди.

Муҳими шу!

ҲУРМАТЛИ ЭРКИН АКА!

"Ҳуррият"да чиққан кулчадек мақоламга ("Йиғлаб борсам, ҳўнграб чиқди!" 7-сон) "Ҳуқуқ" газетаси орқали йўллаган жавобингизни ("Мухбирмисиз ёки миш-мишчи?" 8-сон) ўқиб, ишонинг, жуда хурсанд бўлдим. Хурсандлигимга икки ҳолат сабаб, яъни биринчидан, шапалоқдек мақолачам Сиздек обрўй ва маҳобатли бўлим бошлиғини безовта ва ўзингизнинг нашрингиз бўлган "Ҳуқуқ"да жавоб йўллашга мажбур қилгани бўлса, иккинчидан, жавобингиз баҳонасида аввалги чиқишимда айтилмаган, тўғрироғи, азбаройи Прокуратурага нисбатан бўлган ҳурматим ҳаққи, шахсан ўзим қисқартириб ташлаган саволнамо мулоҳазаларни айтишга имкон туғилди. Минг раҳмат Сизга, Эркин ака!

Танқид ҳар хил бўлади. Агар, асоссиз бўлса, марҳамат, Раддия бериш ҳуқуқи ҳеч кимдан тортиб олинмаган. "Ҳуррият" фақат журналистники, "Ҳуқуқ"да фақат прокурорлар мақоласи чиқади, деган гап ҳам йўқ. Зеро, фикр айтиш эркинлиги Конституцияда кафолатланган. Боз яна "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида"ги қонун борки, унинг 27-моддасида, "Эълон қилинган материал туфайли ҳуқуқлари бузилган... шахслар ўз раддиясини **мазкур** оммавий ахборот воситаси орқали эълон қилишга ҳақлидир", деб ёзиб қўйилган. Қонун моддасини алоҳида келтираётганимдан ўзим хижолатдаман, негаки, Сиздек тажрибали ҳуқуқшуносга оддий ҳуқуқни мендек "миш-мишчи" ҳижжалаб тушунтириши, ҳар қалай, ноқулай-да. Модомики, жавоб йўллаш ниятида экансиз, мақолангизни "Ҳуррият"га обкелавермайсизми, биз ўша мақолам чиққан саҳифасида чоп этмаймизми?! Ана ўшанда ҳуқуқий мувозанат сақланарди.

Аммо бир нарсага қойил қолмай илож йўқ: жавобингиз жуда силлиқ, бундай ёзиш унча-мунча журналистнинг қўлидан келмайди.

Шу қадар маҳоратга эга экансиз, бордию, Сиз сингари мутахассислар матбуотда кўпроқ чиқса эди, бизга ўхшаш "миш-миш"чилар қонун муҳофазасига аралашиб юришимизга ҳожат қолмас эди. Афсуски, матбуот, демак, журналист ҳам қонун ижроси устидан назоратчи эканини Президент бот-бот эслатишга, шунга даъват этишга мажбур бўлмоқда.

Тўғри, 7 февраль куни Сизга қўнғироқ қилиб, суҳбатлашиш ниятимни айтдим. Мени қизиқтирган "дело" Қўқон шаҳар судида эди, демак, ишга доир ҳужжатлар ўша ерда эканига ақлим етади. Шунинг учун ҳам мен Сиздан ҳеч бир ҳужжат сўраб борган эмасдим, балки, ўша ишнинг терговчиси сифатида Сизга **биттагина** савол туғилган эди, холос. Мазкур саволга бевосита ўзингизнинг муносабатингизни билмай туриб, матбуотга ёзиб юборишдан тийилиб тургандим.

Начора, ўша битта саволни, мана, газета орқали беришга мажбур қилдингиз.

Ҳа, Фарғона вилоят прокуратурасига соат 18.00 дан ўтганда бордим. Навбатчи милиция ходими бизни ичкарига қўйди, афсуски, Сиз учинчи қаватдан тушиб келганингизда соат 19.05. эди. Ҳаяллаб қолганингиз учун узр сўрадингиз.

Очиғи, Сизни анча улуғ ёшдаги одам, деган тасаввурда эдим. Нисбатан ёш экансизки, буни салом-аликдан сўнг ўзингизга очиқ-ошкора айтдим, Сизга ҳавасим келиб, яхши ниятлар қилдим. Раҳмат, дедингиз. Ҳатто мени ва ҳамроҳимнинг гувоҳномасини кўрмай, "Бўлди, гап йўқ, ишондим, ака", дедингиз. "Ҳуқуқ"да эса "ўзи билан кирган одамни таништирмади", дея тонибсиз. Бу ёғи қандоқ бўлди, Эркин ака?

Тағин бир гап: телефондаги суҳбатда "кечроқ бўлсаям гаплашаверамиз, бизнинг ишимиз чегараланмаган", дея рози бўлган ўзингиз-ку?

Хизмат хонангизда бўлиб ўтган қисқагина мулоқотда яккаш **"Абдуллаевнинг рухсатисиз ҳеч нима демайман",** деб туриб олдингиз. Сиз раҳбар баҳона ўша битта саволдан қоча бошладингиз. **"Оддий фуқаро сифатида гаплашганингизда бошқа гап эди, лекин журналистсиз-да!"** деган гапларингиздан биргалашиб кулдик. Ё бундан ҳам тонасизми? Ёинки **"прокурор Б.Тойжонов матбуотга ҳурмати баланд инсон, у кишини журналистларга хайрихоҳ раҳбар сифатида биламиз"** деган гапларимизни эшитишни ҳам хоҳламадингиз, яккаш "Юнус акадан сўранг!", дедингиз-а?

"Ажабо, мен билан учрашувга Сиз бошлиқ рухсати билан келган бўлсангиз, нечук мен сиз билан суҳбатлашишдан аввал бошлиқ билан маслаҳатлашиб олмаслигим керак? Қани бунда мантиқ?", дея таъна қилибсиз. Аввалги мақолам бошида таъкидлаганимдек, Сизга берадиган саволимни бўлажак чиқишимда ка-атта сўроқ аломати қўйиб ёзавераман-да, деб ўйлагандим, аммо бунга раҳбаримиз кўнмади, таклифи асосли эдики, бунга рози бўлдим, бу Сизга яхши имконият эди, афсус, буни ўзингиз йўққа чиқардингиз. Ўша саволни ҳозир берайми? Эшитинг:

Сиз тергов қилган жиноят ишида далилий ашё деб топилган 45 тоннадан зиёд томат пастасини Сиз **"ноқонуний йўллар билан Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан чиқариб юборилган"**, дея қайта-қайта қайд этгансиз. Айблов хулосада эса бунга исбот йўқ?! Судланувчилар эса **"Томат пастасини Қўқон шаҳрида улгуржи сотворганмиз"**, дея терговда ҳам, судда ҳам кўргазма беришган. Ҳукмда эса **"Муқимий" жамоа хўжалиги омборидаги 38.148 кг. томат пасталари..."** дея қайта-қайта таъкидланади. Хўш, бунинг қайси бири тўғри? **Томатлар "чиқиб кетган" бўлса, қани исбот?** Қўқонда сотилган бўлса, қани изоҳ? **Агар ҳақиқатда омбордаги 38.148 кг томат ўша "ашё" бўлса, бу ерга қандай келиб қолган ва қолган етти тоннаси қани?**

Сизнинг қабулингизга ҳукм чиққандан сўнг роппа-роса **15 кун ўтгач** боргандим. Маълумки, ўн кун муддат ичида томонлардан протест ёки кассация шикояти тушмаса, ҳукм қонуний кучга киради. Сиз билан бўлиб ўтган суҳбат куни, **ҳукм қонуний кучга кирганига** роппа-роса беш кун, "Йиғлаб борсам, ҳўнграб чиқди" мақоласи чиққанида эса ўн кун бўлганди. Прокуратуранинг қудратини қарангки, мақола чиққач (16 февраль), Қўқон шаҳар прокурори шартта ҳукмга нисбатан протест берибди, ўтиб кетган **"3 февраль"** санасини қўйиб!

Бунга исбот — судьянинг судланувчиларга юборган телеграммаси бор. Унга "22 февраль" санаси қўйилган бўлиб, **"23 февраль соат 14.00 га шаҳар судига келиш"** таъкидланган. Прокурордан протест тушганлиги 23 февраль куни аён бўлибди. Қаранг-а, қандай "оператив" ишлашини. Қайтарамиз, "23 февралда" ҳукм кучга кирганига роппа-роса 17 кун бўлганди! Прокурорнинг фикрича, "судланувчиларга енгил жазо" берилибди. Чунки дастлабки терговда сиз томонингиздан қўйилган **ЖКнинг учта моддасининг иккитаси судда ўз исботини топмади, қолган биттаси ҳам қайта малакаланди.** "Прокуратура идораларида ўн йилдан буён меҳнат қиламан... Сиз айтган "дело"ларнинг ўнлаб, юзлабини кўрганман..." дея фахрланиб ёзибсиз. Ўн йиллик тажрибага эга ҳуқуқшуноснинг тергов қилган "дело"си шу бўлса, аввалгиларини тасаввур қилиш қийин эмас. Узр, Эркин ака, бу билан қадр-қимматингиз ёки салоҳиятингизни шубҳа остига қўймоқчи эмасман, фақат иддао ва писандангиз шундай хаёлларга бошлади.

Ҳа, прокуратуранинг қудрати аён, вақти келса суддан-да устун туради, агар судлар **амалда ҳақиқатда мустақил бўлганида эди,** ишни жилла қурса, қўшимча терговга қайтарган ёки Сизнинг устингиздан хусусий ажрим чиқарган, Сиз гувоҳ қилиб "ўтказган" айрим мансабдор шахсларнинг жавобгарлик масаласини ҳал қилган ҳамда сирли равишда йўқолган **етти тонна томат пастаси** кимнинг жиғилдонига тушганини аниқлаш учун алоҳида ажрим чиқарган бўларди. Лекин бугунги кун нуқтаи назаридан судьяни айблаш инсофдан эмас. Судьянинг то ҳукм чиқаргунча не аҳволга тушганига, азбаройи виждони қийналганидан судланувчиларга нордонроқ гаплар айтганига, ҳатто Худонинг номини тилга олиб "қўли тоза"лигини айтганига тирик гувоҳман. "Дело"да миллион-миллион пул ҳақида гап кетади, ишқилиб мен ҳақимда ёмон хаёлга бормасангиз бўлгани, дея алоҳида таъкидлади. Мен судьянинг гапларига шубҳа қилмадим. Айтдимки, судларни ислоҳ қилиш бўйича қизғин иш кетаяпти, ажабмаски, яқин келажакда бундай бош оғриқдан халос бўлсангиз.

Келинг, ҳақиқатнинг юзига тик қарайлик, шундай муҳитда прокурорнинг санкцияси билан ҳибсга олинган шахс минг айбсиз бўлсин, суддан оқланиб чиқиши ақлга сиғадими? Яхшики, Президентимизнинг Амнистия тўғрисидаги фармони бор, кўплаб одамларнинг кўксига шабада тегади, афсуски, юртбошимизнинг Фармони маҳкумларга озодлик бахш этиши баробарида айрим ҳолларда баъзи прокурорларнинг шошма-шошарлик ила берган санкциясини оқловчи омил бўлиб қолаётир...

Юқоридагилардан келиб чиқиб айтадиган бўлсак: прокурорнинг кассация муддатини ўтказган ҳолда, ўтиб кетган санани қўйиб кучга кирган ҳукм устидан берган протести қаноатлантирилиши, яна суд бўлиши ва у икки-уч ой давом этиши, ҳатто Амнистия туфайли озодликка чиққан томат паста "соҳиб"лари яна-тағин жазога тортилишига ажабланмаса ҳам бўлади!

Ишқилиб, мазкур ёзишмалар туфайли ўша шўрликларнинг бошида яна ёнғоқ чақилмаса бўлгани!.. Шундоғам ҳибсдан чиққунча улар бор-шудидан айрилди, ҳатто бирининг онаизори бу кўргуликка чидай олмай олтмиш уч ёшида бандаликни бажо келтирди. "...матбуотда фикр билдиришдан олдин етти ўлчаб бир кесишимиз тайин", деб ёзибсиз, жуда тўғри, фақат матбуотдагина эмас, тергов жараёнида ҳам шу мақолга амал қилинса, ана ўшанда Сиз тергов қилган "дело"га журналистнинг қизиқиши ортмайди, терговда "илган" моддаларингиз судда тутдай тўкилмайди...

Эркин ака!

Айрим хайрихоҳларнинг "чўнтак-пўнтакка наша ташлаб тиқиб қўймасин" деган гапи наша қилиб, кулибсиз. Кулманг, ака!

Ялғош Сариев, Мўмин Қаюм, Пўлат Гадоев деган журналистларнинг тақдири бунга мисол бўла олади. Муҳаммаджон Обидовнинг бошига Фарғона вилоятининг собиқ раҳбарлари не кунларни солмади. Бола-чақаси билан қариндошлариникида яшаб юришга мажбур бўлди у. Нимага? Ҳар ҳолда хонадонига қўшнининг сигири кириб келишидан чўчимагандир?

Газетамиз ҳам, мен ҳам прокуратура хизматига ялписига тил теккизиш ниятидан мутлақо йироқмиз. Ўз ишининг устаси ва ҳалол прокурор-терговчилар шаънига доғ тегишини биз ҳам истамаймиз. Бироқ, гуруч ичидаги курмаклар ҳар соҳада топилади. Ўша "курмак" бўлишдан Худо сақласин!

"Халқимиз ҳақ сўзни қадрлайди" деган гапингизга қўшиламиз, фақат, ўша халқ ҳақиқатни тегишли идоралардан кўпроқ топганида, таҳририятларга турнақатор бўлиб оқиб келмас, сиз билан бу қабилда хат олишиб ўтиришга ҳожат ҳам қолмас эди...

Саломатлик тилаб

Турсунали АКБАРОВ,
"Ҳуррият"нинг махсус мухбири

ОВОЗА

Назарбоев жуда хафа эмиш!

Сабабини газетамизнинг 3-саҳифасидан билиб оласиз

3-бет

ҲУРРИЯТ—TV

ЮЛДУЗ УСМОНОВАНИНГ КЎЗ ЁШЛАРИ

"Азизим" кўрсатувининг бошловчиси Умида УСМОНОВАга

Умидахон! Аслида "Азизим" кўрсатувининг самимийлиги доим эътиборимни тортиб келади. Лекин унинг охирги кўрсатувида Сиз журналист сифатида жасорат кўрсатдингиз. Кутилмаганда, кўрсатувни зино ва фоҳишабозлик мавзуига бағишладингиз!

Ҳа, бу бизнинг матбуот учун фавқулодда ҳодиса бўлди! Бу мавзуга газеталаримиз дурустроқ эплаштириб "қўл" урмаган, чунки гўё бизда эркак-аёл йўқ, гўё ҳирсий нафсоният йўқ, гўё жинсий ҳаёт йўқ... гўё айни шу иллатни келтириб чиқаргувчи сабаб-оқибатлар йўқдек...

Ваҳоланки, ҳаммаси бор, мавжуд! Фақат биз айтишга одатланмаганмиз. Матбуотдаку, ҳай-ҳай!..

Кўрсатувда асосан хотин-қизлар иштирок этди ва фавқулодда донолик билан, оғир-вазминлик билан масалага ёндашдилар. Айниқса, Сизнинг ўзингизни тутишингиз менга маъқул келди: жиддий, босиқ, совуққон!

Психолог мутахассисларни таклиф этиб, тўғри қилгансиз. Улар жуда ўринли маслаҳатларни айтишди. Назаримда, томошабинлар ҳам уйларида ўтирган жойларидан ўз мулоҳазаларини хоҳ ошкора, хоҳ пинҳона ўртоқлашдилар. Бир сўз билан айтганда, кўрсатув фикр уйғотди, янги фикрлар туғдирди.

Умидахон! Суҳбатни кўриб ўтириб, Сиз қўзғаган мавзу юзасидан аниқ ва мутлақ ҳукм чиқариб бўлмаслигига иқрор бўлдим. Тасаввур қиляпсизми, гап нафақат инсон, балки тирик жон учун хос бўлган энг қадимги ва энг боқий ҳолат ва майл хусусида боряпти. Унинг сабаблари, илдизлари изланяпти.

Ислом динида зинокорга шафқатсиз жазолар белгиланган, эркак кишининг бир вақтда тўрт хотин билан яшаш ҳуқуқи берилиши биологик эҳтиёж сифатида эркаклик хусусияти эътиборда тутилган бўлса, иккинчи томондан, ўша тўрт жуфти ҳалолини кўрсатувда муҳокама қилинган муаммога рўпара қилиб қўймайдими?

Исломий ахлоқдаги ниҳоятда нозик парадокслардан бири шу эмасми?..

Икки киши ўртасида юз берадиган э-энг интим ҳодиса юзасидан ижтимоий хулоса чиқаришга ҳаракат қилиняпти. Бунга нисбатан жамоатчилик фикри қўзғатиляпти.

Бир онахон "бир кўнгилга икки муҳаббат сиғадими?" деб иддао қилдилар. Эҳтимол, одоб юзасидан бу саволга "Йўқ" деб жавоб беришдан осони йўқдир, бироқ, келинг, очиқчасига ўтсак, коинотнинг ўзидек кенг кўнгилга, нима, иккита, учта... ўнта муҳаббат учун жой қаҳатми? Кўнгил, қалб одамнинг измида эмас, одам кўнгил ва қалб измида-ку.

Милиция майори Ф.Исломовнинг "Буларнинг ҳаёти оғир" деган гапини янаям кенгроқ тушуниш лозим деб ўйлайман. У киши назарда тутган жисмоний, зоҳирий таҳликали ҳолатлар, вазиятлар оғирлиги ўз йўлига, энг нозик жойи – зино устидан холис ҳукм чиқариш қийин.

Ҳар қандай зино ҳам зиноми?

Ҳар қандай зино фоҳишабозликми?

Ҳар қандай зино замирида бир дунё оилавий, психологик, биологик, ижтимоий сабаблар ётишини биламизми?..

Тағин мени танфурушликни оқлаётганга чиқариб қўйманг, бундан Худо асрасин, мен мавзунинг ғоятда қалтис ва муаммоларга бижғиб ётганини назарда тутмоқдаман, холос. Шундай жасоратга жазм этганингизни қутламоқчиман, холос.

Хўш, нега кўрсатув охирида аёлларимиз йиғлаб юборишди? Нега ҳаётнинг аччиқ-чучугини татиган онахонларимиз, жувонларимиз, олималаримиз, ҳатто саҳнамиз юлдузи – Юлдуз Усмонова ҳам кўз ёшларини тия олмадилар?

Аёлнинг шаъни, иффати, ҳаёси, ор-номусини умуммуҳокамасига олиб чиқиш жуда оғир. Уларнинг устидан ҳукм-хулоса ясаш ундан-да машаққат! Дунёнинг жуда кўп қувонч ва қайғулари айни шу мавзуга бориб тақалади, ёруғ оламнинг мавжудлиги ҳам шунга таянади. Унинг жуда кўп ҳикматлари муҳокама-мунозара йўли билан эмас, донишларча сукут сақлаш йўли билан англаб етилади. Зеро, сиру-синоатга лиммо-лим муаммони теледавра муҳокамасига қўйиш нафақат кўнгли нозикдан-нозик аёлларимизни, балки унча-бунча дийдаси қаттиқ эркакларни ҳам йиғлатиши ҳеч гап эмас...

ТОМОШАБИН

РЕПОРТАЖ

ЮБИЛЕЙ ШОДИЁНА

Ҳамза номли театрда Абдуқаҳҳор Иброҳимовнинг 60 ёшга тўлиши муносабати зўр тантана қилинди

Тантана қаҳрамонининг ҳаёт ва ижод йўли ҳақида маъруза бошланди. Ёнимда ўтирган кексароқ киши қулоғимга пичирлади:

— Бу одам ким?

— Иброҳим Ғафуров — жавоб бердим.

Сўнг табрик бошланди.

— Бу аёл ким?

— Юлдуз Исматова.

— Бу киши танишми?

— Ёзувчи, Йўлдош Сулаймон.

— Ашула айтаётган ким?

— Ҳасан Ражабий.

— Нумера бераётган қайси жонон?

— Раъно Ярашева.

— Ия, ким тўн кийдираяпти?

— Телевидениедан, Тўра Мирзо.

— Бу ким?

— Муҳаммаджон Шокиров!

Ғашим кела бошлади-ю, мўйсафид киши экан, чидадим.

"Сўроқ" давом этди.

— Қайси шоир?

— Пўлат Мўмин.

— Анави Бобурми?

— Муҳаммадали Абдуқундузов.

— Зўлдири нимаси?

— Абдуқаҳҳор ака ёзган пьеса, ўшандан парча кўрсатишяпти.

Табрикка чиқаётганларни саволни кутмай айта бошладим:

— Султонмурод Олимов, Ўлмас Саиджонов, Суръат Пўлатов, Наима Пўлатова, Ғуломжон Ёқубов.

— Телевузорда чиқадиган кишими?

— Шоир-ку, Шукрулло!

— Э, менга қара, бу, ҳаммани қаердан танийсан, ўзинг кимсан?!

— "Ҳуррият" деган газитда ишлайман.

— Тўн, дўппини кийгизмоқчимисан? Сен ҳам чиқасанми, ҳали?

— Навбат беришмаяпти-ю, ота, ҳайронман...

— Ия, яна табрикми? Яна ким гапиряпти?

— Абдуқаҳҳор Иброҳимов дегани шу киши!..

Абдураҳмон ТАШАНОВ
"махсус мухбир"

БИЛДИРУВ

Тошкентнинг Хадра майдонидаги светофорлар яхши ишламаётгани сабабли шофёрлар билан ДАНчилар ўртасида можаро келиб чиқмоқда.

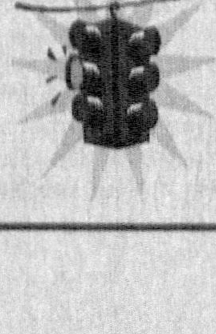

Туҳматчига жазо йўқ

ЙЎҒ-Э!

"ОФАРИН"

Республикамиз жамоатчилиги фавқулодда янги танловга ҳозирлик кўрмоқда. Бу танлов ёзувчи-шоирларнинг, мусаввиру журналистларнинг, санъаткорлару телерадио ижодкорларининг — бутун халқимизнинг байрамига айланади!

Энг яхши ижодкорлар "Офарин" соврини соҳиби бўладилар!

Танлов шодиёнаси Сизларнинг иштирокингизда ўтказилади, азиз юртдошлар!

САША ВА БУ ҚИЗ КИМНИНГ ФАРЗАНДИ?

"Пахтакор" метро бекатида 6 ёшлар чамасидаги рус бола дуч келган одамдан пул сўрай бошлади.

— Кўпайиб кетди, машинақалар, - деди бир киши.

Боланинг ёнига бордим.

— Исминг нима?

— Саша.

— Онанг?

— Лена.

— Отанг?

— Вовка.

— Қаерда яшайсан?

— Лисунова-2 23-уй 46-хонадонда.

— Уйдан қачон чиқдинг?

— Уч кун бўлди, қорнимни тўйдирсам бас.

Сашани етаклаб ўша ерда турган милиция ходимига олиб бордим.

— Бундай болаларни нима қиласизлар?

— Шайхонтахур туман ички ишлар бўлимига топширамиз.

Гапимиз тугаб улгурмай бир қизалоқ югуриб Сашанинг ёнига келди, унинг қўлидан тутди.

— Сен кимсан? —деб сўрадим ундан.

Қиз чамаси 4-5 ёшларда эди. Саволимга жавоб беролмади.

— Машинақалардан, —деди милиция ходими мушкулимни осонлаштириб.

Дайди болалар. Метрода, кўча-кўйда тиланчилик қилиб юрган болакайлар. Уларнинг ота-онаси борми? Бор бўлса қаерда, нега ўз фарзандларининг ҳолидан хабар олишмайди?

Мен милиция ходимига кўмаклашиш мақсадида Саша билан ўзбек қизалоғининг қўлидан тутиб бўлимга олиб боришга ёрдамлашдим. Саша билан унинг "ҳамкасби" — қизалоқ йиғи-сиғи кўтарди.

Йўловчилар бизга ажабланиб, гўё биз шафқатсизлик қилаётгандек, ҳатто норозиланиб, иддао аралаш қараб қўйишар эди...

Даврон АҲМАД

ХАБАРЛАР

БИРЖА — БОЗОР КЎЗГУСИ

Биржа савдоси бозор муносабатларининг муҳим бўғини ҳисобланади. Шу боис биржалардаги савдо ҳажми ўсишининг иқтисодиётимиз ривожига катта таъсири мавжуд. Ўзбекистон Миллий матбуот марказида Республика товар-хом-ашё биржаси акциядорлик уюшмаси раҳбарияти билан 26 февралда бўлиб ўтган очиқ мулоқотда 1999 йил якунлари, Президентимизнинг Олий Мажлис сўнгги сессиясида, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг йил якунларига бағишлаб ўтказилган йиғилишда сўзлаган нутқларидан келиб чиқадиган вазифалар ҳақида сўз борди.

Акциядорлик уюшмаси бошқаруви раиси Ш.Муҳаммедов ўтган йили товар-хом-ашё биржасида 23 миллиард 432 миллион сўмлик маҳсулот сотилганини, белгиланган режа 107 фоиз адо этилганини қайд этди. Маълум бўлишича, 1999 йилда 2962 та шартнома тузилган бўлиб, уларнинг 1791 таси, яъни 60,5 фоизи экспорт шартномаларидан иборатдир.

Очиқ мулоқотда республика товар-хом-ашё биржасининг вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикаси бўлимлари раҳбарлари иштирок этди.

"МАТБУОТ-СЕРВИС" ҒОЛИБЛАР САФИДА

Шу йилнинг 25 февралида Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов туман ҳокимлиги ташаббуси билан "Ташаббус — 99" — кичик ва ўрта бизнес тадбиркорлари ишлаб чиқарган маҳсулотларнинг кўриги бўлиб ўтди. Бу кўрикда 12 корхона фаол қатнашди. Кўрикни ҳокимнинг биринчи ўринбосари А.Мўминов очди. Кўрикда Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармасининг "Матбуот—Сервис" шўъба корхонаси иштирок этди. Ушбу корхона ўзи ишлаб чиқарган трикотаж кийим-кечак маҳсулотлари билан кўрик ғолиблари орасида бешинчи ўринни эгаллаб, махсус диплом соҳиби бўлди.

Жамғарма раҳбарияти "Матбуот—Сервис" шўъба корхонасига кўрикда фахрли ўринлардан бирини эгаллаганлиги учун ўз миннатдорчилигини билдириб, унинг келгуси ишларида ютуқлар тилайди.

Бахтиёр ИНКАРОВ

ҲУРРИЯТ
МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

МУНОЗАРА

ТАСАВВУФ - МИСТИКА ДЕГАНИМИ?

Зуҳриддин ИСОМИДДИНОВ

Ёдингизда бўлса, "Ҳуррият"нинг ўтган йил 1 декабрь сонида "Хурофотнинг дояси" деган мақоламиз чоп этилиб, унда турли хурофий қарашлар ва уларни ёйиш танқид қилинганди. Табиийки, у ҳар кимда ҳар хил фикр уйғотди. Жумладан, "Қалб кўзи"" газетасининг бош муҳаррири Ҳожиакбар Шайхов ва шу газета таҳрир ҳайъатининг аъзоси Эркин Усмоновлар уни кескин инкор этдилар (мақолада бу газета унвонига икки оғиз танқид ҳам бор эди).

Мақоланинг асосий ғояси - ҳозирги ўзбек матбуотининг концепциясини шакллантириш зарур, деган фикр эди. Ёзувчи Ҳ.Шайховни бу гап шунчалар дарғазаб қилибдики, уни... "бир андозадаги сийқаси чиққан қолиплардан мустақиллик шароитида ҳам чиқиб кетолмаётган "реалистик" фикрловчи олимлар"дан бирининг "демократик жамиятдан тоталитар тузумга қайтишга даъвати" деб баҳолабди...

Туриб-туриб, буям камдек туйилибди, ҳурматли адибимиз бизни "мистика ва тасаввуфни ҳар хил диний-экстремистик оқимлар билан чалкаштириш"да (гапнинг қаёққа қараб оғиштирилаётганини қаранг) ва ҳатто "Россиядаги маслакдош ҳамкасбларининг аксилдемократик руҳдаги мақолаларидан кўр-кўрона фойдаланиш"да айблаб қўйибди. Демак, "Матбуотимизда хурофотга эмас, маърифатга кенгроқ йўл бериш" деган таклиф - аксилдемократия экан. Хўш, нима қилсак бу маломатдан қутулиб, демократ саналамиз? Масалан...

Бизнинг қўшни республикалардан бирида "Пайшанба" деган газета чоп этилади. Демак, у пайшанбада - хосиятли, баракатли бир кунда чиқарилади, мазмуни ҳам шунга яраша бўлса керак, деб ўйларсиз. Йўқ, унақамас. Бу - катта тиражда чиқадиган порнографик газета. Энг тамизли мақолалари давлат раҳбарининг, машҳур одамларнинг ўйнашлари тўғрисида, уларнинг "пайшанбалик" хурмача қилиқлари ҳақида. Уёғи эса, шаҳвоний расмлар, орсиз тасвирлар...

Хўш, яқинда пайдо бўлган шу ва умуман шу каби "янгилик"ларга қандай қараш керак? Жавобия муаллифларидан бири бу борада хотиржам. Унингча, бозор иқтисодиёти замонида бу табиий ҳол. "Бозор иқтисодиёти шароитида аҳвол тубдан ўзгарди, - деб ёзади фантаст Ҳожиакбар Шайхов. - Аввало, "том" йўқолди, энди "том"ни топиш ҳар бир ижодкорнинг ўзига қолди. Қўлингдан келадими, марҳамат, ёз! Ўз китобхонингни, ўз газетхонингни топа олсанг - қандингни ур! Бу дегани - ҳуда-беҳудани қоғозга тушираверишэмас, албатта. Кенг омма ҳамма вақт керагини олади. Гап ана шу эҳтиёжни топа билишда".

Тамом.

Наҳот шундай бўлса?

Унда, "Пайшанба"чилар - ўша "эҳтиёж"ни топганларданми? Кенг омманинг ҳамма вақт керагини олгани эса... шуми? Бозорнинг ўзи - "том", яъни ғоями? Миллат маънавиятини, маърифатини ривожлантириш деган гаплар... гап, холосми?

Иқтисодий турмуш тарзимиз ўзгаргани рост, бозор механизми устивор бўлди. Аммо бу, сойдаги сувлар тескари оқа бошлади, энди ёмғир осмонга ёғаяпти, дегани эмас-ку! Ҳамма нарсани, жумладан миллат маънавиятини ҳам фақат бозор, пул белгилайдиган бўлди, деб ўйласак, кейинчалик бу янглишув бизга қимматга тушмасмикин?

Ана шу "Пайшанба" чоп этиладиган юртнинг бошқа матбуот нашрларида ҳам, эҳҳе, нималар босилмайди? Ота-боболарининг минг йиллик эзгу удумларини, ахлоқ-андишасини, диний қадриятларини оёқости қилиб, "яшаш учун кураш" ақидасини устивор ўринга чиқариб, қандини ураётган азаматларни узоқ-узоқлардаги сахий оғалар "демократлар", улар яшайдиган ерларни эса "демократия ороли"деб атамоқдалар. Шуниси маъқулроқми?

"Хурофотнинг дояси" - адабиётшуноснинг мақоласи, демак адабиёт тўғрисида деб ўйлаб, қолаверса, билимимизни тафтиш қилишга бел боғлаб, "социалистик реализм услубининг посбони"ни тутиб олганликларини эълон қилиб, муаллифлар бизни ажаблантириб қўйишди-ку? Гўё, хурофий ва хурофотга бошловчи материаллар аслида жудаям беозор, улар бор-йўғи бадиий асарлар учун хом ашё-ю, биз бундан бехабар эмишмиз.

Биродарлар, ахир бу гаплар фақат олижаноб хаёл, холос.

Тўғри, Оллоҳ таоло айрим одамларга дафъатан тушунтириб бериш амри маҳол ғайритабиий хислатларни сунган. Эл орасида "фалончининг кўзи бор", "суф деб сувни тескари оқизади" каби гап-сўзлар ҳам азалдан юради. Сир-синоатли воқеа-ҳодисалар ҳам Оллоҳ таоло қудратининг бир белгиси. Аммо мен ўзбеклар руҳига ёт бўлган, хурофот тарқатиш мақсадида чет эллардан олиб келиб тиқиштирилаётган, миллий хусусиятларимизни бузадиган турли "ахборот"ларга, уларга [illegible] турли "изм" ва "логия"ларга қаршиман. Бу - бир.

Иккинчидан, мени мистика нималигини билмас экан, ахир у тасаввуфнинг ўзгинаси-ку, қабилидаги айблашларингизга ҳам қўшилолмайман. Тасаввуф ва мистика ўзаро чатишган, аммо бошқа-бошқа нарсалардир. Жавобиялардан бирида проф. Н.Комиловдан келтирилган иқтибос ҳам, сизлар кутган "тасаввуф - мистикадир", деган маънода эмас. Мен-ку, мистик ҳам, сўфий ҳам эмасман, аммо тасаввуфни буссбутун мистиканинг ғорига тиқиб қўйиш ҳам тўғри эмас, деб ўйлайман. Бунга қўшилмасангиз, Усмон Турарнинг яқинда (менинг таҳриримда) чоп этилган "Тасаввуф тарихи" китобида мистика билан тасаввуфнинг фарқлари баён қилинган гапларни (30—33-бетлар) бир кўриб қўйсанглар, яхши бўларди. Бинобарин, газетада қачон "мистика" сўзи учраса, дарров "тасаввуф" деб "ўзбекча"лаштириб, чунончи, "мистик (тасаввуфий) билимлар" деб битмоқ хато. Чунки бунда, мантиқан, мистика халтасидаги ҳар бало-баттар - таносух ҳам, спиритизм ҳам, азайимхонлигу бахшилик ҳам... тасаввуф, деган маъно чиқади.

Абдулла Авлонийнинг "Биз аввало инсонмиз, ундан кейин мусулмонмиз ва ундан сўнг ўзбекмиз" деган сўзлари матбуотимиз ва умуман маънавиятимиз тамойилини белгиловчи қоидалардан бири бўлиб ҳисобланиши мумкин. Яъни, ўзбек матбуоти одамийликка ёт, исломга хилоф ва ўзбекчиликдан йироқ нарсаларни чоп этишда эҳтиёткор бўлиб иш тутгани маъқул.

Мақолада "Қалб кўзи" газетаси (бу "Сирли олам" бўлиб ўтибди) унвонига бир оғизгина тегиб ўтилган эди. Ўзини билганга ишорат ҳам катта гап. Аммо икки муаллифнинг бунча иддаосидан сўнг, ўшанда истиҳола юзасидан айтилган баъзи мулоҳазаларни ўртага солсак, бўлар.

Эслайсизми, олтмишинчи-етмишинчи йиллардаги "Фан ва турмуш"ни? У миллатнинг дилини, қалб кўзини очган, бизларни илм-билимнинг янги-янги сўқмоқлари билан таниш қилган, халқ маънавиятини уйғотган, ҳатто она тилимизнинг нақадар жозибали эканини ҳам намойиш қилган журнал эди - ўша йилларда ўзбекнинг маърифат дарслиги эди. [illegible] "Сирли олам" ва "Қалб кўзи" ҳам, номланишига кўра, айнан шунақа нашрлар бўладигандай эди. [illegible]

Ана шу умидворлик билан "Қалб кўзи"га бир боқайлик-чи: **"Юлдузлар башорати": "Бугуннинг тимсоллари - Чигал йўлаклар мажмуаси (Лабиринт), қилич... Сизнинг нечоғлиқ фаоллигингизни кўрсатадиган карма куни... Куннинг тотеми - Сариқ тулки: олий уйғунлик, омол (идеал) нарсага эришиш, тўла-тўкислик ёки чорасизлик тажаллийсини топган"**, ёки **"Куннинг тотеми- мангуст (кичкина йиртқич ҳайвон): икки ибтидо - Ян ва Иннинг бирлашиши, аввалги қуйи онг дастурларининг сусайиб йўқ бўлиши, янгиларининг шаклланиши тажаллийсини топган"** ("Сирли олам", 1999, 11/VIII, 16/IX).

Иқрор бўла қолай: бу ғалча сўзларнинг маъносини ҳам, уларда нима "тажаллийсини топган"ини ҳам ҳеч тушунолмадим. Хўп, айтайлик, "карма куни" экан, ё бўлмаса, куннинг тотеми - "нафис сандиқча", ё бўлмаса - "яккашох" деган ҳайвон (нима у - каркидонми?) қилиб белгиланган экан, хўш, масалан, одамлар нима қилиши керак? Бу пойинтар-сойинтар гаплар кишига, зиғирдек бўлса ҳам маънавий озиқ, манфаат берадими? Уларни, пешонасига қизил хол қўйиб, индуизмнинг ялтироқ китобларини тарқатиб юрган баъзи миллати нотайин йигит-қизлардан бўлак, ким англайди?

"Биз ҳар хил хурофотларни, жумладан таносухни тарғиб этаётганимиз йўқ", дейилади жавобларнинг бирида. Ажаб, карма куни - таносухга оид бўлмаса, Ян ва Ин - индуизмнинг тарғиботи бўлмаса - унда нима? Ё, "Рукнни фантаст-адиб Ҳ.Шайхов олиб боради" деб ёзиб қўйиш биланок, бу фоллар адабий-бадиий материаллар айланиб қолдими? Бундаги "башорат"ларга ишонган одам - индуизмга берилиши аниқ, ишонмаган одамга эса... қоғоз нимага қораланади ўзи? Сиртдан қараганда эрмак бўлиб туюладиган бу матнларнинг асл моҳияти, уларни "илҳом" орқали олиб, сизларга етказаётганларнинг муддаоси эса жудаям беозор эмас, деймен.

Яна. Мен тушларнинг таъбири, ирим-сиримлар ҳам ҳар бир халқда ўзига хос бўлади, деб биламан. Зеро, оламни англашнинг, дунёқарашнинг миллий ва диний жиҳатлари бор, ҳар бир кимсанинг руҳияти ота-боболари берган тарбия орқали шаклланади. Миллий ва диний анъаналар ҳар қайси руҳига (ҳатто тушларига ҳам) таъсир этади. Масалан, тушда балиқ ё илон кирса, баъзи халқлар буни яхшиликка, бошқалари эса ноҳуш корсаларга йўйиши ана шундан. Аммо ўриса "Сонник" каби китоблардан тайёргина олиб, ўзбек руҳиятига мос келиш-келмасини ўйлаб ҳам кўрмай ва ҳатто ўзбекча алифбо тартибига солишга ҳам уриниб ўтирмай, ўн минглаган тушнинг таъбирини бераверишжоизми? **"Сочлар", "Сеҳргар", "Додвой", "Йиғи-сиғи", "Савол", "Ўғри","Чумчуқ", "Қарға"** сингари нарсалар - булар ахир русча чиққан биронта "Книга сновидений"даги **"Волосы, Волшебник, Вопля, Вопрос, Вор, Воробей, Ворона"**ларнинг сидирға таржимаси-ку? Ҳозирги ҳолида, ундан ҳатто ирим-сиримга муккасидан кетган бирон-бир мижғов ҳам фойдалана олмайди, чунки у уйғонгач, тушига нима кирганини эслаёлса, аввал уни русчада қанақа аталашини билиб олиб, ана шундан сўнг, русча алифбо тартибида қарабгина таъбирини топиб олади...

Эркинбой биродар, ори рост, сиз билан Ҳожиакбар ака санаб ўтган бир қанча ажнабий ёзувчиларнинг аллатовур асарларидан камина бебаҳра. Қаторлаштириб келтирилган ғалати-ғалати ...логиялар билан ҳам ошна эмасман. Худо сақласин. Ахир ўшалар ва уларга ёндош "билим"ларга кўра - бу йил Аждар йили эмиш, тағин, Сариқ Аждар йили! Шунинг учун, одамлар сариқ ёки оқ тусли кийим кийиб юрсалар, бинойи бўлармиш. Наузан биллоҳ, ахир бизда бу йил, аниқроғи Наврўздан... балиқ мучали бошланмайдими? Аммо санаб ўтилган асарларни, фанда янгилик қилишга уриниб, ёппасига "мистик асарлар" деб эълон қилиш беҳуда - уларда мистикадан фойдаланиб, реал ҳаёт ёритилган, яъни "Фауст" ҳам, "Уста ва Маргарита" ҳам, "Жаннатга йўл" ҳам мистикавий асарлар эмас.

Мен эса бошқа бир Сариқ Аждар ҳақида билганимни айтиб берай. Ваҳима қилаяпти деб тушунманг, аммо сизу бизга билиниб-билинмасдан, жуда олис ёқлардан ёвуз бир ниятда - маънавиятимизни ўз домига тортиш учун уч бошли аждарҳо ўрмалаб келаяпти. Унинг битта калласи миссионерлик - бизни исломдан қайтариб, бошқа динларга оғдириш (қаранг: Аввал эътиқодингизни ўзгартиришади... "Ҳуррият", 1998, 5/II), иккинчиси - бунга замин ҳозирлаш учун турли хурофий тушунчаларни миллат онгига тиқиштириш (қаранг: Хурофотнинг дояси", "Ҳуррият", 1999, 1/XII) ва учинчиси - миллатни ўзлигидан айириш учун шармсизлик тарғиботи. Булардан биринчиси энг олчоқ бўлиб кўринса-да, аслида ановолари кўпроқ қўрқинчли, чунки улар сездириб-сездирмасдан таъсир этади. Шуниси билан хавфлироқ. Эътибор беринг-а, илгари бизда ўн уч рақамидан қўрқиб ирим қиладиганлар йўқ эди; фалончига кўз тегмасин, ичмай қўйди деб, бирон нимани тақ-тақ уриб қўядиганлар пайдо бўлди; бозорда бирон нарса сотса, тушган пулини бошқа молларига ҳам бирбир суртиб, "харидоргир" қиладиган савдогарлар кўпайди (яна келтира берайми...), шу одатлар - бизникими? Гороскопга қараб уйланадиган йигитлар... қалбан ўзбекми? Халқнинг асл одатлари, урфлари, иримлари ана шу тарзда оз-оздан, билинмайгина ўзгара беради.

Эркинбой дўстим, аждарнинг учинчи боши - сиз таклиф этаётган ҳаёсизлик тарғиботига қарши бир нималарни ҳам қоралаганман. Лекин бу масалани бетамиз журналларни сотиб ўтирадиган олқиндибашара кампирлардан ўпкалаш йўсинида эмас, кенгроқ миқёсда олиб қараш тарафдориман.

Саволимиз эса... боп-боягидай жойида турибди: "Ер ахбор майдонининг тўртинчи ўлчами" дегани нима ўзи?" Аммо тан бериш ҳам керак: бу газета ўзбек тилини янада миллийлаштиришга уриниб ётибди, масалан, **"магия"**ни **"мағия" (магический - мағиёна)** деб битадиган бўлди, шунда магиянинг табиати ҳам "ўзбекча"лашади, деган умид бор шекилли...

ТАҲРИРИЯТДАН: **Газетамизнинг ўтган йил 1 декабрь сонида Зуҳриддин Исомиддиновнинг "Хурофотнинг дояси" сарлавҳали мақоласи эълон қилинган эди. Мақола бир қанча мунозара ва баҳсларга сабаб бўлди. Унга жавоб тарзида таҳририятимизга республикамизнинг турли бурчакларидан мактублар оқиб кела бошлади.**

Газетамизнинг 12 январь сонида жавоб сифатида таниқли фантаст-ёзувчи Ҳ.Шайховнинг "Ижодкорнинг "том"и" сарлавҳали мақоласини чоп этдик. Ва бу билан адибнинг таҳририятимизга шаъма тарзида айтган "Бундай мунозаралар айрим матбуот масъулларининг рағбати туфайли чиқяпти... ва улар ўқувчилар оммаси фикрини чалғитишга уринмоқдалар" деган фикрлари нақадар асоссизлигини эътироф этдик.

Газетамизнинг 9 февраль сонида Э.Усмоновнинг "Ҳар бирининг ўз ўрни бор..." номли мақоласи эълон қилинди.

Кўриб турганингиздек, орадан ҳеч қанча вақт ўтмасдан учинчи жавоб - Алижон Зоҳидийнинг "Йўлни билмай босиб бўлмас..." мақоласи қисқартирилган ҳолда чоп этилмоқда. Биз у ёки бу муаллиф мақоласига муносабат билдириш фикридан йироқмиз. Зеро, энг одил ҳакам - газетхон. У ўз савия ва дунёқараши нуқтаи назаридан ўзига маъқул фикрга қўшилади ёхуд инкор этади... Биз бу ҳақда гапирмоқчи эмасмиз.

Гап шундаки, бир нашрда ягона мавзу учун шунчалик катта ўрин ажратиш шартмиди, деган мулоҳаза туғилиши мумкин. Шу маънода, "Хурофотнинг дояси" билан кети йўқ мунозарани бошлаб берган "айбдор" Зуҳриддин Исомиддинов "Тасаввуф - мистика деганими?" сарлавҳали мақоласи билан яна ўзи баҳсга якун ясаяпти.

"Ҳуррият" эса турфа мулоҳазаларни кенг газетхонлар оммасига етказиб беришга камарбаста, холос.

ЙЎЛНИ БИЛМАЙ БОСИБ БЎЛМАС...

...Назаримда, муаллиф муаммони унчалик ҳам теран ўрганмасдан бир томонлама ёндашганга ўхшайди. Мен муаллифнинг шахсиятини ҳурмат қилган ва кўтарган мавзусининг долзарблигини эътироф этган ҳолда ўз шахсий фикрларимни билдирмоқчиман.

Авваламбор, "Асоратда ўтган серҳадик юз йиллик тарих" деган жумлани олиб қарайлик. Бунда муаллиф нимани назарда тутаяпти? Чор Россиясининг Туркистонни босиб олишиними? Бунга юз йилдан анча кўп йил бўлганлигини кўпчилик яхши билади! Демак, бу жумланинг тузилиши шубҳали.

Иккинчидан, ўликлар арвоҳини (мақолада: **руҳини**) махсус усулда чақириб гаплашиб қўядиган "спиритизм" вакилларининг танқид остига олиниши ўринлимикан? Кўпгина илғор хориж мамлакатларида сўнгги йилларда парапсихология фанлари жуда чуқур ўрганилаётганлиги, унда спиритизм инсон ва ҳайвонлар ҳатто жонсиз мавжудотлар ауроси (холоси) масофадан туриб фикр узатиш - телепатия, масофадан масофага бир зумда кўчиш - телепортация, жинлар билан мулоқот - экзорцизм каби кўпдан-кўп ғайритабиийдек туюлган ҳодиса ва ҳолатлар зўр бериб ўрганилаётганлиги ва бу йўлда анчагина муваффақиятларга эришилаётганлигидан муаллифнинг хабари бормикан? Япон олимлари суперкомпьютерлар ёрдамида 1969 йилдан буён арвоҳлар дунёси билан мулоқот ўрнатишга ҳаракат қилаётганликлари, бу жабҳадаги муваффақиятлар, арвоҳларнинг сурати олинганлиги, ҳатто видеотасвирларга туширилганлиги тўғрисида муаллиф ўқиганмикан? Кўпгина илғор хориж мамлакатларидаги тиббиёт институтларида парапсихология фан сифатида бўлғуси шифокорларга ўқитилаётганлиги тўғрисида муаллиф эшитганмикан? Йигирманчи асрнинг энг кўзга кўринган олимлари учинчи минг йиллик ўн саккиз минг олам вакиллари орасида алоқа ўрнатиш даври бўлади, деб умид билдираётганлиги, бугунги кунданоқ айрим сайёраларда ва бошқа галактикаларда ҳаёт излари мавжудлигини исботловчи далил ва ашёлар топилаётганлиги муаллифни моддиюнлик дунёқарашига таъсирини ўтказмадимикан?

Учинчидан, муаллиф мистикани ҳамма вақт "таназзул, умидсизлик меваси" деб баҳолайди. Бу фикр билан у ўзининг мистика борасидаги билимлари ҳам чегараланганлигини кўрсатади. Нега деганда мистиканинг, мистик адабиётнинг илдизи ниҳоятда олис мозийларга бориб тақалади. Қадимги юнон адабиёти дейсизми, славянлар ёки кўҳна (бизнингча, туркий - **Таҳр.**) ўзбек битикларидейсизми, ҳамма-ҳаммасида мистиканинг алоҳида ўрни бор. Ва у ҳеч қачон умидсизлик ёки тушкунлик меваси бўлиб келмаган, аксинча халқнинг маънавиятини, дунёқарашлари, билимлари сарҳадини кенгайтирувчи ўзига хос ўринга эга бўлган.

Қолаверса, "учар ликопчалар, таносух, спиритизм, оқ ва қора магия уй ичига жойлашиб оладиган кўзга кўринмас махлуқлар бизга, муаллиф эътироф этганидек, собиқ шўро муҳити орқали кириб келмаган, балки уларнинг илдизи ниҳоятда кўҳна мозийларга бориб тақалади. Буларни қалб кўзи билан англаб етмоқ учун тарихни чуқурроқ ўрганмоқ керак. Шунда асоссиз фикрларга ўрин қолмаган бўлар эди.

Алижон ЗОҲИДИЙ,
I тоифали шифокор

ИЙМОН СЎРАЙМАН

З.Исомиддиновнинг "Хурофотнинг дояси" мақоласига муштарий муносабати

Пайғамбаримиз Қуръонни қандай қилиб Оллоҳ ваҳий орқали юборганлигига ишонмаган араб манқуртларидан бирига қараб шундай деган эканлар: "Аввал бир томчи сув, сўнг бир парча қон ва ниҳоят бир парча гўшт деб аталмиш нарсага жон ато этиб инсон қилиб яралишига, яъни инсон дунёга келишига ишонасизу, Оллоҳимнинг ваҳий орқали Қуръони каримни менга юборганларига ишонмайсизми?!"

Наҳот Исмоилжон Эргашев Қуръондан ҳам кучли китоб ёзишни даъво қилиб, даъвосининг ҳақлигига бошқаларни ишонтирмоқчи бўлса?! "Ҳуррият" газетасининг 48(150)-сонидаги, жонкуяр публицист З.Исомиддиновнинг: "Бу кимсанинг илоҳий китоб авторлигига даъво эмас, балки шу орқали "Қуръон"га ихлосни пасайтириш ва исломнинг илдизига болта уриш, "Қуръон"ни обрўсизлантириш ва одамларни диёнатдан чиқариш демакдир", деган сўзларига тўла қўшиламан.

Дарҳақиқат, миллатимизга, динимизга, эътиқоду амалларимизга зид фикр билдирмоқчи бўлган кимсаларга вақтида жавоб беришимиз керак. Собиқ СССР даврида "Дин афюндир", "Рўза тутманглар, булар ҳаммаси уйдирма нарсалар" дея жар солинарди. Мактабда ўқитувчиларимиз ким рўза тутган бўлса ўрнидан турсин, деб ўқувчиларнинг оғзига мажбурлаб сув қуйишганини ҳали унутганимизча йўқ. Шукрлар бўлсинки, энди замон ўзгарди. Шундай экан, авлиёлик даъвосида юрган, Исломни ботил қилиб кўрсатмоқчи бўлган ғараз ниятли кимсалардан Оллоҳга иймон келтиришларини сўрардим. Зеро, Қуръони каримнинг "Муҳаммад" сурасида таъкидланганидек: *"Иймон келтирган ва яхши амаллар қилган ҳамда Муҳаммад алайҳиссаломга нозил қилинган нарсага (Қуръонга) (ҳолбуки, у Парвардигор томонидан келган ҳақиқатдир) иймон келтирган зотларнинг эса ёмонлик гуноҳларини ўчирур ва ишларини ўнглар"*.

Дилбар ШОҲНИЁЗОВА,
ҳуқуқшунос

ЎЙ

МЕҲРНИНГ МЕЪЁРИ

ёки "Меҳрибонлик уйи"да туғилган мулоҳазалар

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

Таҳририятимизга Фарғонадан бир таклифнома келди. Унда ёзилишича, февраль ойи бошларида шаҳардаги 1-сон "Меҳрибонлик уйи"да ўттиздан ортиқ тарбияланувчиларнинг олти ёшга тўлишлари муносабати билан тадбир ўтказилар, шундан кейин уларни мактабга кузатиб қўйишар экан...

Очиғи, бир неча кун шу таклифнома таъсирида юрдим. Эндиликда меҳрибонлик уйлари деб номланаётган бу тарбия масканларига бориш осон эмас. Бундан анча йил аввал Америкада истиқомат қилаётган ватандошимиз Ғиёсиддин отанинг ҳимматини топшириш учун ҳамкасбим Раҳматулла Шералиев билан Қибрайдаги болалар уйига борганмиз. У ерда кўрганларим, болаларнинг илтижоли кўзлари, кишига маъноли қарашлари, қувонишлари, ногиронликларига қарамай, мусиқа чалиниши билан чарх уриб рақсга тушишлари, чарчаб, ҳолсизланиб қолмагунча ўртадан чиқмаганлари, суҳбатда бийронликлари ҳамон эсимда.

Кўп мулоҳазалардан сўнг "Туғилган кун" тадбирига боришга қарор қилдим. Фарғоналик тадбиркор Ғулом ака Эгамбердиев, Ўзбекистон халқ артистлари Шерали Жўраев, Султонали Маннопов, журналист ҳамкасбларимиз, Олий Мажлис депутатлари Тоҳиржон Ҳамроқулов, Муҳаммаджон Обидов, шоир Баҳодир Исо, қизиқчи Валижон Шамсиев билан бирга меҳрибонлик уйига кириб бордигу, бирданига... томошабинга айланиб қолдик. Бизга бу уйнинг кенг ва ёруғ хоналарини, тарбия имкониятларини яхшилаб кўрсатишди, кейин олти ёшлиларнинг ажойиб концерт-спектакли бўлди. Рақсга рақс, шеърга шеър уланди. Болалар мусиқа жўрлигида "Ёвузликнинг енгилиши" спектаклини намойиш этдилар. Бағри тош, меҳри қаттиқ, бировга ёмонлик қилмаса туролмайдиган жодугар "қайта тарбия"ланди. Эзгулик, меҳр-мурувват, ширин сўз ғолиб чиқди. Жодугарнинг юрагидаги тош эриди ва у болаларга қараб энди ҳеч қачон ёмонлик қилмасликка сўз берди...

"Туғилган кун" байрами сценарийси бўйича, болаларга "Энг улуғ орзуингиз нима?" деган савол бериладиива биз қалбни, виждонни қийноққа солувчи иситмали жавобларни эшитамиз:

— Менинг энг катта орзуим - ота-онамни кўриш...

— Менинг энг катта орзуим - ота-онам кимлигини билиш...

— Энг катта орзуим - ота-онам келиб олиб кетсинлар...

— Энг катта орзуим - уруш бўлмасин...

— Ҳеч ким ўз боласини болалар уйига топширмасин...

— Меҳрибон бобомиз Ислом Каримов омон бўлсинлар...

Спектакл тугаганидан сўнг бизни шинам қилиб безатилган ҳовлига таклиф этишди. Болалар байрам дастурхони атрофига жамландилар. Тадбиркор Ғулом аканинг ҳиммати билан дастурхон чинакам тўй дастурхонига айланиб кетди. Шерали Жўраев она-Ватан, болалик тўғрисидаги қўшиқларини алоҳида самимият билан куйлади, оиласи номидан меҳрибонлик уйига рангли телевизор совға қилди, болаларга бир олам ширинликлар улашди. Қизиқчи Валижон Шамсиев боладай бўлиб, болалар билан рақсга тушди. Баҳодир Исо янги шеърларидан ўқиди. Ғулом ака қўлларини кенг ёзиб ўртага тушиб кетди. Мен эса ўша, бир вақтлар, Қибрайда кўрганим ва шууримга мангу нақшланиб қолган манзарани яна бир бор кўрдим - болалар саховатпеша амакиларини ўраб, чарчаб то ҳолдан тойгунларича рақсга тушдилар, ҳофиз билан биргалашиб қўшиқ куйладилар.

Бир пайт бошловчи менга сўз бериб қолди. Бундай пайтда ҳар қанча бийрон бўлсанг-да, нима дейиш - нима демасликни ўйлаб қоласан. Бир қарашда меҳрибонлик уйида ҳамма шарт-шароит мавжуд: уч маҳал иссиқ овқат, кийим-бош, хоналарга гиламлар тўшаб ташланган, ҳомийлар, худога шукр, йўқ эмас... Турли машғулотлар ўтказиладиган заллар бир-биридан шинам. Бунга хурсанд бўлиш керакми, ё... Ахир, бу кетишда меҳрибонлик уйлари айрим одамлар ҳавас қиладиган даражада бўлиб кетмасмикин?! Кимнингдир бошига "боламни шу ерга ташлаб кетсам яхши ўсади, вақтида овқат ейди, қишда совуқ қотмайди" деган фикр келиб қолмасмикин...

Олти ёшлиларни табриклаганимдан сўнг, шу мулоҳазаларимни айтдим, ҳамма соҳада бўлгани каби бу ерда ҳам, ўзига хос меъёр бўлиши керакка ўхшайди, дедим. Билмадим, тўғри айтдимми, ё нотўғрими, ҳарқалай, дилимда уйғонган фикрларим билан ўртоқлашдим.

Сўзимни тугатар эканман, кўзим меҳрибонлик уйининг ташқи дарвозасига тушиб қолди. Бир пасда ичкарида ҳам, ташқарида ҳам анча одам тўпланибди. Ҳаммалари ўртада завқ билан рақсга тушаётган болаларга тикилиб, кўзларини улардан узмай туришибди. Мен аста ўрнимдан туриб ўша томонга юрдим. Кўпларининг кўзида ёш милтиллайди. Юз ифодалари бошқача, шунақа бошқачаки, сўз билан ифодалаш жуда қийин...

Эсимга меҳрибонлик уйи онахони Раъно опа айтган сўзлар тушиб кетди - кўпгина тарбияланувчиларимизнинг ота-оналари ҳаёт...

Ўзимча фараз қиламан - ҳозир мириқиб қўшиқ тинглаётган шу "томошабинлар" орасида ўша "ота-оналар" ҳам бор бўлиши мумкин-ку! Кўнгил кўчасига кириб, қилгиликни қилиб қўйиб, кейин бегуноҳ норасидани болалар уйига ташлаб кетган, бугун эса рақсига маҳлиё, аммо дарвозадан ичкари киришга, ўз боласини бағрига босиб эркалашга ҳаққи йўқ, виждонининг аллақаери уйғониб, аллақаерини емираётганлар озми? Эшикдан, тешикдан пинҳона мўралаб кетаётганлар озми? Давлатимиз соғлом авлод ғамхўрлигини давлатнинг энг муҳим сиёсати даражасига кўтарди, оналик ва болаликни муҳофаза этишнинг аниқ режаларини белгилади. Тинч эканмиз, омон эканмиз, ҳеч ким кўчада қолиб кетмайди, "бошни силагувчи бир меҳрибон қўл" ҳамиша топилади. Аммо, бугун тирқишдан мўралаётганлар, виждон азобида ўртанаётганлар ва бундай қийноқни ҳатто хаёлларига ҳам келтирмай кўнгил кўчаларида ҳамон ялло қилиб юрганларнинг ҳаммаси то умрларининг охиригача шу мўралаш, шу ўғринча тикилиш мақомида қолиб кетадилар.

Уларнинг ёзиғи шу...

ЛУҚМА

АЛПОМИШНИНГ МУШТИ КИМГА ТЕГДИ?

Тўйни ўтказишда жонбозлик кўрсатганларгами ёки...

Абдураҳмон ТАШАНОВ,
журналист

Термизда Алпомишнинг 1000 йиллик тўйи нишонланмаганида эди, каттаю кичик тўй тадоригида елиб-югурмаганида эди, вагон-вагон цементу оҳаклар тўй нишонланажак объектга буриб юборилмаганида эди... ва темир йўллар раҳбари бир буйруққа имзо чекиб юбормаганида эди, балки биз қўл ураётган қоралама очерка-почерка тусини олиши мумкин эди. Тўғри, таҳририятимизга бир фахрий темирйўлчи шикоят кўтариб кириб келмаганида ҳам биз ҳикоя қилажак машмашадан газетхонлар бебаҳра қолишарди. Қолаверса, Президентнинг телевидение орқали қилган чиқишлари мудроқ қалбимизни қитиқлаган эканми, бир можаро тафсилотини сўзлашга мажбурият ҳис этдик.

Гапни ибтидодан бошласак, 1999 йилнинг 20 сентябрида "Алпомиш" достони яратилганининг 1000 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитаси мажлиси бўлиб ўтади. Мажлисда анжуман билан боғлиқ қурилиш ва ободонлаштириш ишларини таъминлаш юзасидан тегишли ташкилотларга кўрсатмалар бериладии. Ва шу хусусда Сурхондарё вилоят ҳокимининг 13.02.1999 й.даги 42-сонли, Термиз шаҳар ҳокимининг 20.02.1998 й.даги 158-сонли қарорлари қабул қилинади. Шу тариқа тўйга тадорик кўрила бошлайди...

Бу орада "Ўзбекистон темир йўллари" ДАКка қарашли Термиз станцияси раҳбари Р.Ҳаитовга ҳам бошқалар қатори топшириқ бериладики: **"Станцияга келган №93859353-122434 вагон 57 тн. цемент, №93110096-122433 вагон 67 тн. цемент, №93850914-122435 вагон 57 тн. цемент Термиз шаҳар ҳокимияти капитал қурилиш бошқармасига берилсин"** деб. Станция раҳбари ҳам уч вагон цементни айтилган манзилга ("переадресовка") жўнатади. Бу пайтда эса вагон эгаларидан бири "Ўзбекистон темир йўллари" ДАК раисига Р.Хаитовнинг устидан шикоят ёзади ва раис ҳам шикоятга асосан, Р.Ҳайитовни лавозимидан четлатади. Ҳамма югур-югур, ёзув-чизув шундан кейин бошланади. Жабрдийда Хаитов транспорт прокуратураси-ю, бошқа идораларга шикоят ёзади. Бироқ аҳвол ўзгаришсиз қолаверади. Эҳтимол қаҳрамонимизнинг югур-югурларини "ётиб қолгунча, отиб қол" қабилида қабул қилиш мумкин эди, агар у кишининг айбсиз эканини бутун бир вилоят раҳбарлари катта-кичик корхона бошлиқлари таъкидлаб, юқори ташкилотларга хат ёзишмаган бўлганида. Ажабки, шундай бўлди.

Сурхондарё вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Н.Каримов эса компания раиси ўринбосари В.Баходлинга **"...по этому вопросу все поступившие компании ГАЖК "Ўзбекистон темир йўллари" жалобы прошу направлять Сурхандарьинскому хокимияту области для разбора и решения вопроса на месте. В данным вопросе железнодорожники не причастни"** дея мактуб йўллади. Худди шу мазмунда Термиз шаҳар ҳокими Х.Умаров ҳам компания раиси Р.Зоҳидовга хат ёзди. Бундан ташқари, цемент даъво қилаётган идора —"Сурхондарёдеҳқонқурилиш" очиқ турдаги акционерлик жамияти раҳбари Р.Насриддинов раис номига **"..."Сурхондарёдеҳқонқурилиш" очиқ турдаги акционерлик жамияти томонидан берилган 131-рақамли (10.10.1999 й.) шикоят асоссиз равишда менинг рухсатимсиз муовиним томонидан расмийлаштирилган... Термиз бекатининг бошлиғи Хаитов Р.Н.га вилоят ҳокими катта мажлисда Термиз бекатига цемент билан келадиган вагонларни вилоят капитал қурилиш бошқармасига бериш тўғрисида буйруқ берди, мажлисда шахсан ўзим қатнашганман. Мажлис 1999 йил 10 октябрда ўтказилди"** деган мазмунда қоғоз қоралади. Бу каби билдиришу-мактубларнинг буйруқни ўзгартиришга кучи етмади. Қаҳрамонимиз ишсиз... қолаверди.

Термиз станцияси жамоасининг Р.Ҳаитов станцияни энг обод манзилга айлантирганию, кўрган фойдаларидан турли муҳтож корхона-муассасаларга ёрдам бергани ҳақида куюниб ёзган мактубини айтиб ўтирмаса ҳам бўлади. Дейлик, компания томонидан илғор темирйўлчи Рашид Хаитовга берилган "Фахрий темирйўлчи" унвонини ҳам таъкидлаш шарт эмасдир. Негаки, биз гувоҳи бўлган ушбу можаро қаҳрамони бошқа бир киши бўлганида ҳам вазиятни оқлаб бўлмасди.

Тўй ўтди. Овозаси бутун дунёга ёйилди. ЮНЕСКО каби нуфузли ташкилотларнинг ҳам назаридан четда қолмади бу тўйимиз. Ташкилотчилар меҳнати эса, шубҳасиз, минг бир таҳсинга сазовор. Бироқ биз ҳикоя қилган воқеа тафсилотини эса тўй ўтганиданоқ айтишдан андиша қилдик. Зора, бу андишамиз ҳақиқий аҳволдан бехабар қолган ёки бепарво юрган раҳбарларга ҳам юқса.

МАГРИБУ МАШРИҚ — INTERNATIONAL LIFE

ҚИСҚА ВА ҚИСҚА

ТАШРИФ

Индонезия Президенти Абдураҳмон Воҳид Эронга таклиф этилди. Ташрифдан мақсад Ислом Конференцияси Ташкилотига аъзо давлатлар сифатида икки томонлама муносабатларни янада мустаҳкамлашдан иборатдир.

"Президент Эронга таклиф этилди ва у таклифни қабул қилди", деди Индонезия Ташқи ишлар вазири Алви Шихоб Жакартада Эрон Ташқи ишлар вазири доктор Камол Харрозийнинг давлат раҳбари билан бўлиб ўтган учрашуви сўнгидаги журналистлар билан бўлган суҳбатда.

ЙЎЛБАРСЛАР КЎРГАЗМАСИ

Бирлашган Араб Амирлигининг Дубай Жаҳон савдо марказида Осиё йўлбарсларининг иккинчи кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда Индонезия томонидан Шимолий Суматра провинцияси губернатори Ризол Нурдин бошлиқ 19 ишбилармондан иборат савдо делегацияси иштирок этди.

Индонезия делегацияси кўргазмада ёғоч, каучук, химиявий маҳсулотлар, машина ускуналари, кийим-кечакдан тортиб озиқ-овқат, мева-чева ва кўчмас мулк билан иштирок этишди.

Кўргазмада, шунингдек, Хитой, Гонконг, Малайзия, Филиппин, Сингапур, Жанубий Корея, Тайван, Таиланд ва Вьетнам каби Осиё йўлбарслари иштирок этишди.

Индонезия элчихонасининг матбуот маълумотномасидан олинди

ОВОЗА

"ҚАДРИМГА ЭМАС, НАФСИМГА ЙИҒЛАЙМАН"

Ие, бу қанақаси, "Қорнимга эмас, қадримга йиғлайман" деган мақолни ўзгартириб юборишибди-ю, деб ўйлаётган бўлсангиз керак. Ҳайрон бўлманг. Яқинда қўлимга Москвада чиқадиган "Россия" нашри тушиб қолди. Унда Игорь Решетник деган журналист Қозоғистон президенти Назарбоевнинг қаттиқ хафа бўлганини ёзган. И.Решетникнинг сўзларига кўра, МДҲга аъзо давлатлар раҳбарларининг Москвада бўлиб ўтган охирги учрашувида Назарбоевнинг орзулари чиппакка чиққан эмиш. Нимага дейсизми? Ельцин бобо истеъфосидан кейин МДҲ давлатлари раҳбарлари Кенгашининг раиси ўрни бўшаб қолган. Шундан кейин Назарбоевнинг тинчи йўқолган — турса ҳам, юрса ҳам хаёлида ўша бўш жой. Хуллас, умидворлиги катта бўлган. Лекин январь ойида Москвада бўлиб ўтган МДҲга аъзо давлатлар раҳбарларининг саммитида Кенгаш раиси этиб Россия президенти вазифасини бажарувчи Владимир Путин сайланган. Бу Қозоғистон раҳбарининг нафсониятига теккан. Газетада ёзилишича, катта сиёсий оила "бошлиғи" бўлишни хаёл қилган Назарбоев масала бошқа одамнинг фойдасига ҳал бўлганидан шу даражада рашк ўтида ёнибдики, ўзининг қадрига етмаганларга аччиқ қилиб, ўша заҳоти АҚШ президенти Билл Клинтон билан учрашишга отланибди. Гўё бу билан "бизнинг қадримизга етадиганлар ҳам бор", демоқчидай.

Албатта, Қозоғистон президентининг қадрига етадиганлар бор-йўқлиги — бу алоҳида масала. Асосий масала шундаки, "..."га нима керак? Ҳа, яшанг: МАНСАБ. Шу нарса борми — ғоя келаверади. ЕвроОсиё дейсизми, 2030 йил дейсизми — фарқ йўқ. Ўша савилнинг сал учи кўринса бўлди, ишқилиб, Европа Иттифоқи, НАТО деганларидаги раҳбарлик курсилари ҳам маҳкам турсин-да. ЮНЕСКОга, балким, БМТ... Ҳай, ҳай... худо сақласин!

Фазлиддин ДИЛШОД

ТАҲЛИЛ

СТРАТЕГИК ҲАМКОРЛИК

Сайфиддин ЖЎРАЕВ, сиёсатшунослик фанлари доктори

Жаҳоннинг илғор мамлакатлари авваламбор ўз манфаатларидан келиб чиқиб Ўзбекистон билан тенг ҳуқуқли алоқаларни ўрната бошлади. Дастлаб, кузатиб турган, маълум даражада таъсир қилишга ҳаракат қилган Россия, бугунги кунда Ўзбекистонга нисбатан ўз муносабатини ўзгартирди. Ўзбекистон билан тенг ҳуқуқли алоқа қилиш зарурлигини тушуниб етди. Россиянинг Марказий Осиёдаги, жанубий, ғарбий, шарқий Осиёдаги манфаатлари жиҳатдан, ривожланиб келаётган Ўзбекистон билан ҳамкорликни янги қадриятлар асосида қурмаслик, мамлакат сиёсатчилари учун катта ютқизиқ бўларди. Демак, халқаро муносабатларда вужудга келган янги тамойилларда Ўзбекистоннинг ўз манфаатларини ҳимоя қилиш қобилияти ва бунга мос равишда мамлакат ичкарисида юритилаётган сиёсат дунёнинг кучли давлатларидан бўлган Россия билан алоқаларнинг янги босқичга чиқишига замин тайёрлади.

Ушбу жараён қандай бораётганлигини жаҳон сиёсатчилари кузатиб боришди. Россиянинг баъзи бир аналитиклари, сиёсатчилари бошда ушбу жараёнга таъсир қилишга, уни бошқача талқин қилишга ҳам уриниб кўрдилар (ОАВ орқали салбий чиқишлар, халқаро семинар, конференцияларда Ўзбекистондаги жараёнларни бузиб кўрсатишга, уларни менсимасликка қилинган ҳаракат ва ҳ.к). Кўпгина мамлакатларда Ўзбекистон билан шуғулланувчи институтлар, ташкилотлар, ҳаттоки унга қарши ғоявий курашувчи махсус ташкилотлар ҳам пайдо бўлди. Буларнинг тагида нима ётибди?

Биринчидан, экспертларнинг фикрича, Марказий Осиё XXI асрда янги кўп қутбли дунёнинг марказларидан бирига айланади. Табиийки, Ўзбекистон ушбу марказнинг етакчи кучларидан бири бўлишига имконият жуда каттадир.

Иккинчидан, жаҳоннинг илғор ривожланган мамлакатлари XXI асрда анъанавий нефть, газ заҳираларидан етарли даражада фойдалана олмайдилар. Улар учун янги заҳиралар керак. Ана шундай заҳиралар Марказий Осиё ва Кавказда мавжуд. Демак, ушбу минтақа XXI асрнинг хазинасига айланади.

Учинчидан, ўзининг ҳарбий, иқтисодий қудратини маълум даражада йўқотган Россия аста-секинлик билан ўз ўрнини топишга, Марказий Осиё ва Кавказда ўз манфаатларини ҳимоя қилишнинг янги воситаларини қидира бошлади. Дастлаб эски сиёсий қадриятларга қайтишга ҳам ҳаракат бўлди, лекин Ўзбекистондаги ривожланиш Россия олдига янги вазифани қўйди.

Биринчидан, икки қутб ўртасидаги курашдан кейин АҚШ ва Россия ўртасида стратегик ҳамкорликка келишилган бўлса-да, амалда бу нарса ўз натижасини бермади. Иккала томон бу ҳамкорликни ўз билганича тушунди. АҚШ томони совуқ урушда ўзини ғолиб деб билдириб, бундан кейинги сиёсатини шу йўлдан олиб борди. Россия томони эса манфаатлари эътиборга олинмаётганлигини, яъни Россиянинг Европадаги сиёсий жараёнларни ҳал қилишда иштирок этишга йўл қўйилмаётганлигини таъкидлаб, ушбу жараённинг маълум даражада олдини олишга, ундан келиб чиқиб ўз хавфсизлик тизимига эътибор бера бошлади.

Иккинчидан, расман Россия дунёнинг кучли еттилигига кирса ҳам, амалда Россиянинг роли йўқ бўла бошлади: Ўзбекистон эса ўзининг миллий манфаатларидан келиб чиқиб ривожланган еттилик давлатлари, жумладан Россиянинг ўзи билан ҳам савдо, иқтисодий алоқаларни йўлга қўйди ва ривожлантириб борди. Кейинги 8 йил давомида иқтисодиётимизга 10 млрд. АҚШ $ га тенг инвестицияларнинг киритилишига муваффақ бўлинди.

Учинчидан, Ғарбий Европа хавфсизлик тизимида НАТО ҳарбий блокининг кенгайиб, дунё масалаларини ҳал қилишда роли ошиб бораётганлигидир. Ўзбекистон аввал бошданоқ ҳеч қандай блокларга кирмаслигини эълон қилди. Миллий манфаатлардан келиб чиқиб, НАТОнинг тинчлик учун ҳамкорлик дастури доирасида ҳамкорлик қилди.

Тўртинчидан, Халқаро иқтисодий муносабатларда Россияга нисбатан мамлакат кутганидек муносабат бўлмади. Россия учун ажратилиши мумкин бўлган кредитлар, ёрдамлар етарли бўлмай, мамлакатда ишлаб чиқарилган товарларнинг Ғарбий Европа бозорларига кириб бориши катта тўсиқларга учрамоқда. Россия халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотларга қарам бўлиб қолди. Ўзбекистон товарлари эса аста-секинлик билан жаҳон бозорига кириб бормоқда ва жаҳоннинг халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотларининг ҳар қандай йўинларига ўйнамади.

Демак, Ўзбекистон ва Россиядаги жараёнлар маълум даражада тактик жиҳатдан фарқ қилса-да, стратегик жиҳатдан яқин. Ўзбекистон эришган ютуқлар Россия томонидан стратегик шерик сифатида тан олинишига замин тайёрлади.

Хулоса қилиб айтганда, юқоридаги ички ва ташқи ҳолатлар йиғиндиси Ўзбекистон ва Россия алоқаларини янги босқичга олиб чиқади.

Ўзбекистоннинг мустақил, кучли давлат бўлишидан Россия манфаатдор. Чунки Ўзбекистон ҳеч қачон Россия билан урушмайди, унга қарши бормайди, унинг манфаатларини ҳисобга олиб иш кўради. Россиянинг Ўзбекистон орқали ўз манфаатларини Осиё ҳудудида ҳимоя қилиши анча муваффақиятли бўлади.

Стратегик шериклик асосида Геополитик характерга эга манфаатларни ҳал қилиш механизмлари кенгаяди. Жумладан, халқаро терроризм ва диний экстремизмга қарши курашдан иккала томон ҳам манфаатдор. Ҳозирги халқаро терроризм ва диний экстремизм ҳужумидан Россияни жанубдан фақат Ўзбекистонгина ҳимоя қилиши мумкин. Бу соҳада иккала томон сиёсий-ҳарбий-техник алоқаларини кенгайтиришлари мумкин. Афғонистондаги вазият ва унга муносабатнинг бир хиллиги – иккала томоннинг стратегик манфаатларига мос келади.

Шундай қилиб, XXI аср бошларида Ўзбекистон-Россия стратегик шерикчилигининг пайдо бўлиши, Ўзбекистоннинг янги уфқлари кўринаётганлигидан, у билан жаҳон сиёсатида ҳисоблашилаётганлигидан далолат бермоқда.

Агар XX асрда Осиё феномени вужудга келган бўлса, XXI аср Марказий Осиё феномени билан фарқланади. Бизнинг фикримизча, ҳамкорлик жараёни давом этади. Чунки Россия улкан геостратегик, геополитик, ҳарбий, иқтисодий, ижтимоий салоҳиятга эга. Бундай мамлакатнинг кучли давлат бўлиб қолишидан ривожланган мамлакатлар ҳам манфаатдор. Россиядек давлат билан стратегик шериклик асосида алоқаларни ривожлантириш фақатгина Ўзбекистон учун эмас, Марказий Осиё минтақаси учун ҳам барқарорлик ва хавфсизликни таъминлаш шарти бўлиб қолади.

СИҲАТ

ГЕМОТЕГИН — СОҒЛОМ АЁЛ, СОҒЛОМ АВЛОД

Биз "Зукко" корхонасига етиб борганимизда куннинг биринчи ярми ниҳоясига етаётган эди. Корхона бошлиғи Лазокат Қаюмова ташвиш билан юрганди. Ташвишки, лаззатли, кишига ором, завқ берувчи, содда қилиб айтадиган бўлсак, умрнинг мазмуни эди. У аёл билан суҳбатимиз ҳам ширинлик, аниқроғи, аёллар, болалар саломатлиги учун ишлаб чиқарилаётган "Болалар гемотегини" озуқа препарати ҳақида бўлди.

- Лазокат опа, эшитишимга қараганда, "Зукко"нинг ташкил қилинганига ҳали кўп вақт бўлмаган экан. Лекин...

- Тўғри, биз 1996 йилда кредит олган эдик. Шу кредит ҳисобига Белоруссиядан кам қонли аёллар ва болалар учун ниҳоятда зарур бўлган, "Гемотегин" озуқа препарати технологиясини олиб келдик ҳамда ўзимизнинг маҳаллий шароитга мослаштириб 1998 йилда ишга туширдик.

Бу препарат илгари Россиядан олиб келинар эди. Ҳозир ҳам келтирилаяпти, лекин нархи бизникига нисбатан қарийб уч баробар қиммат.

- Харидор авваламбор маҳсулот сифатига эътибор беради...

- Албатта. Бу жиҳатдан хориждан келтирилаётган "Гемотегин" маҳсулотлари билан бизникининг орасида фарқ йўқ. Ҳатто тотимлилиги билан бизники устунлик қилади, десам янглишмайман.

- Озуқа таркиби нималардан иборат?

- Шакар, сут, крахмал шинниси, альбумен ҳамда ванилин. Бу хом ашё маҳсулотларининг асосий қисми четдан олиб келинади.

- Республикамизда корхонангизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга эҳтиёж қандай?

- Эҳтиёж катта. Айниқса, Орол фожиасидан кейин шу атрофда яшовчи аёллар орасида камқонлик касаллиги кўпайди. Бизнинг "Гемотегин" эса айнан ана шундай аёлларнинг соғайиб кетишига катта ёрдам беради. Чунки, маҳсулот таркибидаги альбумен қон ҳосил қилади.

- "Зукко" корхонасида йилига қанча маҳсулот ишлаб чиқарилади?

- Агарда хом ашё муаммоси бўлмаганда эди, 30 миллион дона "Болалар гемотегин"нини ишлаб чиқариш мумкин бўларди ҳамда республикамизнинг барча дорихоналари айнан бизнинг арзон, сифатли маҳсулотимиз билан тўларди. Шундагина, аёлларимизга хориждан олиб келинаётган қиммат "Гемотегин"га эҳтиёж қолмаган бўлар эди.

- 8 март — Халқаро хотин-қизлар кунига ҳам бир ҳафта қолди. Аёлларга, қизларга тилакларингиз...

- Аввало, аёлларимиз соғ бўлишсин. Ҳар доим, ҳар сония гўзал бўлиб юришсин.

ИҚТИСОД

"ИШИМИЗ ЗЎР..."

Изланганга толе ёр дейишади. Дарҳақиқат, "Росси СА" қўшма корхонасининг ёш директори **Шуҳрат Раҳимов** муваффақиятга эришгунга қадар жуда кўп хорижий мамлакатларда бўлиб, ишни ташкил қилиш, бизнес оламининг сир-синоатларини ўрганиш билан бирга ишончли ва келажаги бўлган фирма излади. У излаганини Болгариядан топди.

Албатта, хорижий, айниқса, оврупалик ишбилармонлар билан тил топишишнинг, ишончи ҳамкор бўлишнинг ўзи бўлмайди. Улар ўзлари билан алоқа боғламоқчи бўлган фирма, ташкилот ёки бўлмаса, шахсни миридан сиригача обдон ўрганишади. Шуниг билан бирга сармоя киритиш керак бўлган давлатнинг бугунги аҳволи, дунё миқёсида тутган ўрни, ишбилармонларга, бизнесга бўлган муносабатини ҳам назардан четда қолдиришмайди. Тўлиқ ишонч ҳосил қилингач, иккиланмасдан ҳамкорлик қилишади. "Росси СА" қўшма корхонаси ана шундай тамойиллар асосида ташкил топди.

Шуҳрат Раҳимов билан бўлган суҳбатимиз, расмиятчиликсиз, самимий руҳда ўтди. У бизга ўзи бошқараётган қўшма корхона ҳақида қуйидагиларни гапириб берди:

- Чет элда бўлганимда, кўпроқ, маҳсулот сифатини ошириш, уни харидоргир қилиш, кадрлар билан муомала қилишга ҳаракат қилгандим. Бу менга иш бошлашимда қўл келди. Даставвал, ўн саккиз киши эдик. Ҳозир ходимларимиз сони юзга етди. Албатта, шунга яраша маҳсулот турлари ҳамда ҳажми ҳам ошди. Бугунги кунда 8 хилда шоколад, 2 хил печенье ва 4 хил вафли ишлаб чиқараяпмиз. Уларнинг ҳаммаси юқори сифатга эга бўлиши билан бирга ташқи кўриниши (упаковка) ҳам кишини ўзига жалб қиладиган даражада.

Биз ишни уч сменада ташкил этганмиз. Кунига 3,5-4 тонна маҳсулот ишлаб чиқарилаяпти.

Корхонамиз ишлаб чиқарган маҳсулотлар ҳали бирор марта ҳам омборда туриб қолганча йўқ. Доимий мижозларимиз: Тошкент супермаркетлари, вилоятларда бизнес билан шуғулланувчилар пешма-пеш олиб кетишади.

Албатта, ҳар бир корхонанинг олдига қўйган мақсади бўлади. Биз ҳам, Худо хоҳласа, қўшма корхонамизни кенгайтириш ниятидамиз. Шунинг учун ҳозир икки хилдаги (ҳар сменада бир тоннадан) конфет ишлаб чиқарадиган цех қуряпмиз. Бундан ташқари, харидорларимиз ишини янада енгиллаштириш мақсадида, сотилган маҳсулотни етказиб беришни ҳам ўзимиз амалга оширамиз. Насиб этса, бу ишни шу йилнинг куз ойларида йўлга қўямиз.

2001 йилдан бошлаб маҳсулотларимизни экспортга олиб чиқишни мўлжаллаб турибмиз.

Дарҳақиқат, мен ҳеч бир муаммомиз йўқдай гапираяпман. Лекин, биласизми, бизда ҳам муаммо бор, аммо менга мана бу нарса етишмайди ёки пулимни валютага айлантириб беринглар дея аюҳаннос солишимдан не фойда? Ундан кўра ўша муаммолар ечимини ўзимиз қидирганимиз маъқул эмасми? Бундан ташқари, ким нима қилса, ўзи учун қилади. Пулни конвертациялаб, валюта ҳисобига ташқаридан мол олиб келишдан осони йўқ. Бироқ, ўша валюта қаердан келади? Давлатимизга ташқаридан биров келиб бериб қўймайди-ку, шундай эмасми?

Биз валютани мамлакатимиздан ташқарига чиқариш эмас, аксинча ташқаридан олиб келишимиз зарур. Шундагина, ўйлайманки, ҳақиқий ишбилармон бўламиз.

Дарвоқе, 8 март — Халқаро хотин-қизлар байрами ҳам яқинлашиб қолди. Мен фурсатдан фойдаланиб бутун республикамиз аёлларини, қизларини илк баҳор байрами билан чин юракдан муборакбод этаман. Биз эркаклар бахтига доимо соғ-омон бўлишсин.

Н.ИСОҚУЛ ўғли тайёрлади

САНА

БМТ — ЖАҲОН ҲУКУМАТИМИ?

Эртага Ўзбекистоннинг БМТга тенг ҳуқуқли аъзо мамлакат сифатида қабул қилинганига 8 йил тўлади. Бу давр мобайнида Ўзбекистон ва БМТ ҳамкорликда бир қатор амалий ишларни қилишга улгурди.

Даставвал, Ўзбекистон БМТнинг фаолиятини чуқур ўрганган бўлса, кейинчалик унинг ишларида фаол қатнаша бориб, ҳамкорлигимиз янги босқичга кўтарилди. Жумладан, Ўзбекистоннинг Марказий Осиёни ядро қуролидан холи ҳудудга айлантириш таклифи БМТ доирасида қўллаб-қувватланган бўлса, минтақамиз учун хавфли бўлиб турган Афғонистон муаммосини ҳал этишга қаратилган "6+2" гуруҳига аъзо мамлакатлар томонидан қабул қилинган "Афғонистондаги можарони тинч йўл билан бартараф этиш принциплари ҳақида"ги Тошкент декларацияси БМТнинг расмий ҳужжати сифатида қабул қилиниши ҳам фикримизга мисол бўла олади. Бундан ташқари, БМТнинг ташкилий тузилмалари таркибига кирувчи бир қанча халқаро ташкилотлар республикамиз ва Марказий Осиёнинг бошқа давлатларида экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, инсон ҳуқуқлари, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш каби бир қатор соҳаларда амалий ёрдам кўрсатмоқда.

БМТ фаолият жиҳатдан кўп қиррали жаҳон ташкилоти ҳисобланиб, у бир қарашда "Жаҳон ҳукумати"га ўхшаш олий органни эслатади. Аслида эса бу ташкилот дунё халқлари учун мақбул бўлган қарорларни қабул қилувчи, барчанинг манфаатларини бирдек эътиборга олувчи жаҳон ҳамжамиятидир.

БМТ маълумоти асосида
Олимжон ТЎРАҚУЛОВ тайёрлади

АЖАБО!

Момо Ернинг ҳар квадрат километри "устида" 20 минг тонна сув буғ ҳолида "осилиб" туради.

МУТОЛАА

Шавкат АБДУСАЛОМОВ —

ЁЛҒИЗ ОДАМНИНГ ИҚРОРНОМАСИ

САНЪАТНИНГ ВАЗИФАСИ ТАРИХНИ ТАКРОРЛАШ ЭМАС, УНИ БОЙИТИШ

- Сиз назарда тутаётган юксакликка кўтарилиш ғоятда қийин ва мушкул экан, шунга эриша олган ижодкорларни одами аълога (сверхчеловекка) айлантириб қўймаймизми?

- Қайси хавфни назарда тутаётганингизни тушуниб турибман. Бироқ, айтишим кераки, астойдил меҳнат қилган ижодкор муқаррар ўша юксакликка эришади. Эҳтимол, бу эришиш жуда қисқа фурсат давом этар, ҳар қалай, эришиш мумкин, бироқ у ҳолатда худди ўз уйинг-ўлан тўшагингда ясланиб ётгандек яшай олмайсан. Ҳаётингнинг э-энг масрур ва омадли лаҳзаларида бирров қўлинг учини теккизишинг мумкин, холос. Кўплаб замондош ижодкорларимиз бунга эришган эмаслар. Биз назарда тутган юксак мақомга Сезанн, Ван Гог... Пикассо ижодининг айрим даврларида эришган. Пикассонинг бир оёғи кўкда, иккинчиси ерда – маданийлашган излардан узилмайди. Хуллас, бу жуда оғир масала...

Тағин, бу, ўзини ана ўша юксакликка кўтарилганлар қаторига қўшаяпти, деган хаёлга борманг. Мен мазкур йўналишни англаган ҳолда ўша томон бир неча одим ташлаганлар тоифасиданман, холос. Кўпгина замондошларимда шу ҳам йўқ. Масалан, "дид билан ёзилган", "дид билан чизилган", "дид билан суратга туширлган", "дид билан ўйналган" деган гаплардан энсам қотади. Дид билан боғлиқ нарсалардан узоқлашиб кетганман. Ҳозиргача мавжуд бўлган маданият унсурларидан озуқаланиш босқичи ортда қолди, бас. Шу йўналишда ўралашиб юришни, бу ёғига, интеллектуал ахлоқсизлик деб ҳисоблайман. Пазандалик қоидаларига риоя қилиб таом тайёрланганидек, истеъмолчилик савиясида ижод қилишнинг менга қизиғи йўқ.

- Илгари яратган фильмларингизни қайта яратиш иштиёқи туғилмайдими?

- Йўқ, қайта ишлаш ниятим йўқ. Вақт тушунчаси соат милларигина эмас, сайёраларнинг ҳаракатланиши ҳам эмас. Вақт, бу — биринчи навбатда тарих, тарихий жой-жойига тушиш.

Ижодкор сифатида шаклланишимиз айни турғунлик пайтларига тўғри келди. Ҳаммамиз фантастикага муккадан кетгандик. Шекли, Андерсен ижодига қаттиқ қизиққанман. Кейин Бредбери пайдо бўлди. Мустабидлик, даҳопарастлик йилларида қатағон қилинган мавзуларни фақат фантастика йўли билан изҳор қилиш мумкин эди. Тўғрироғи, чуқур мушоҳадаларни юзага чиқара билишнинг ўзи фантастика эди. Андрей ҳам шу йўлдан боришга мажбур бўлган. У ҳам ҳаммамиз қатори реал воқелик билан яшар, шу хусусда дардларини тўкишни истарди-да... фантастикага мурожаат қилишдан бўлак чора тополмас эди.

Давримиз шундай эди, демак, тарихга шундай бўлиб ёзилганмиз.

- Шавкат, актёрларнинг энгил-бошини чизишда нималарга асосланасиз?

- Актёрларни кийинтиришни жудаям яхши кўраман. Аксарият ҳолларда актёрни ўзим танлайман. Фалон актёрни кийинтириш ўзимга ёқадими-йўқми, аввал шуни ўйлаб кўраман. Ўзбек киносида айнан мен "кийинтирган" бир нечта қизлар бор, улар "менинг" либосларим туфайли элнинг назарига тушганлар. Кийим-бошнинг актёр маҳоратига таъсири катта, афсуски, танқидчилар бунга кўпда эътибор қаратишмайди.

Актёрлар учун костюм танлаш менинг ғуруримга айланган касб. Милош Форманнинг "Амадей" фильми учун либослар танлаш учун Римга борганман, қадимий кийим-кечакларни ўша ерда ўйлаб топганман. Атайин "ўйлаб топганман" деяпман. "Армон"да ҳам йўқ ердан ихтиро қилганимда, "бунақа кийинишмаган" деб эътироз билдиришган. "Тожикфильм" да "Шоҳнома" учун кийимлар яратганимда ҳам шундай деганлар. Айтганимдан қайтмаганман. Ҳақиқатан, бундай уст-бошлар бўлмаган, лекин мен одамларни шунга ишонтира олганман. Энди ким ўтмиш манзараларини яратишга киришса, ўша мен "топган" либослардан андоза олишади. Ваҳоланки, ўша либосларни мен ўзим чизган жажжи расмларимдан олганман.

- Тарихий ҳақиқат бузилмайдими бу ҳолда?

- Санъатнинг вазифаси тарихни такрорлаш эмас, уни бойитиш. Бойитилмайдиган бўлса Шавкатнинг нима кераги бор? Санъаткорнинг ҳожати бўлмаса, ана, этнографни таклиф қилинглар, унга қулоқ солинглар.

Гап шундаки, Фирдавсий даврига оид ҳеч вақо қолмаган. Миниатюра асос бўладими? Миниатюра даврни акс эттирмайди. Миниатюрага асосланиш кулгили бўларди. Миниатюрадан кўра даққироқ нарса йўқ. Мен ўз қувваи ҳофизамга ишондим, шундан келиб чиқдим. Тарихий манбалардаги ишораларни изладим.

Кремль хазинахоналарида Шарқ халқларига дахлдор жуда кўп ажойиб буюмлар сақланмоқда.

"Шоҳнома" гарчи тарихий воқеликка асосланган бўлса-да, у ижод маҳсули. Шоир Фирдавсий тасаввуридаги воқеа. Шоир яратган шартлилик – бадиий метод мен учун энг биринчи ва энг сўнгги тарихий факт ҳам шу.

Тарихийлик ҳақида берган саволингизга қайтарадиган жавобим ҳам шу. Тўғрироғи, "тарихдан узоқлашиш ҳуқуқи" бу. Тарихни, анъанани бойитиш худди шу тарзда кечади.

— Биринчи чизган суратларингиз ёдингиздами?

— Биринчи чизган суратим тақдиримни ҳал қилган. Мелания Ивановнани айтдим-ку, болалар уйида бир тақсимча шўрва эвазига болаларни расмга ўқитар эди. Дераза олдидан ўтиб кетаётган эканман, у аёл ичкарига чақириб қолди. Кирдим. Болалар пахта тераётганлар суратини чизишаётган экан. Нақадар сийқаси чиққан мавзу. Ҳамма замонларда ҳам одамлар пахта терган. Қадимги Мисрда ҳам теришган. Ким билсин, қайсидир пахтакор Шимолий қутбда ҳам шимолий пахта етиштирилади деб ўйлар.

Хуллас, пахта теримини чиздим. Чиқиб кетдим. Кейин билсам, ўқитувчи роса қидиртирибди. Кейин яна "тутиб" олиб, бу сафар нок дарахтини чиздирди. "Яхши рассом бўласан, кўп шуғуллан", деди Мелания Ивановна. Сўнг ёмон чизишга ҳаққим йўқлигини ҳис қилдим.

Энди ўзим устозман, ёшларга ғамхўрлик қилгим келади. Устозим, дўстим ва унутилмас Мелания Ивановнамдан олганларимни энди мен шогирдларимга қайтаришим керак.

Мелания Ивановна Ткаченко 1972 йили вафот этди, Қўқонда дафн этилди. Муаллимам вафотидан бир йил ўтгач хабар топдим. Мана, менинг гуноҳим. Бир пайтлар унга хат йўллаб, ижодимдан намунани журналда эълон қилишганини ёзгандим. Менинг хурсандчилигимни у баҳам кўради деб кутгандим. Йўқ, "Бунақа нарсаларга кўп эътибор берма", деб жавоб юборди. Ранжидим. Хат ёзмай қўйдим. Анча ўтгач бир танишим Марказий Осиё бўйлаб саёҳатга отланиб қолди. Мелаyиядан хабар олишини сўрадим. Кетди. Бир куни қўнғироқ қилди, муаллимам бундан бир йил муқаддам вафот этиб кетганини айтди.

Қўқонга келдим. Уйининг рўпарасига бориб ўтирдим. Уйдан бир аёл тоғорада мағзава кўтариб чиқиб, шалоплатиб сепди-да, "Шавкатмисиз?" деб сўради. Меланиянинг қўшниси, узоқ йиллардан бери кўрмасада, танибди. Ҳаммасини гапириб берди, уйига чорлади. Ўриндиққа ёпишиб қолгандек, қимир этолмадим. Уйга кирмадим.

Яқинда Қўқонга бордим. Мелания Ивановнанинг музейга қўйилган "Оқ дуррали қизча" деб номланган суратини узоқ томоша қилдим, расмни кафтим билан силадим. Музей ходимаси мусаввиранинг яна сақланаётган расмлари кўплигини айтди. Устозимга оқибатсизлигим шу қабилда ниҳоясига етди.

- Дидсизлик жиноятми?

- Йўқ. Бордию, бемаъни дидинг бошқаларга баҳо берувчи мезонга айлантирилса, бу – жиноят. Ўз дидсизлигингни бошқаларга юктиришга уринсанг, умумсавиясига айлантириш ҳаракатига тушсанг, бу — қипқизил жиноят. Умуман олганда, кўпчиликнинг диди ўткир бўлмайди. Улар нима яхши, нима ёмонлигининг фарқига ҳам бормайдилар. Бадиийлик ва ғайрибадиийликни ажрата олмайдилар. Лекин бу ҳақда улар билан баҳслашишнинг ҳожати ҳам йўқ.

Маданиятсизлик — даҳшат. Ундан ҳам баттари, одамлардан бегоналаштирилган, одамларсиз маданият — даҳшат. Биз улғайган жамиятда худди шундай бўлган эди. Ўшанинг касрига қолиб юрибмиз. Маданият бор эдию, маданиятли инсонлар йўқ эди.

- Сиз учун муқаддас ақида борми?

- Мен касалман. Оғир хастаман. Мен яшаб улғайган тарихий давр – менинг хасталигим. Мен рассомман, ижодкор сифатида таъсирчан, тегманозикман, бинобарин, касал бўлмасликнинг иложи йўқ эди. Мана шу дард ичимга кириб олган.

Бор кучимни сафарбар этиб қатъиятли бўлишга уринаман. Лоқайдлик ва эзмалик – касаллигим аломатлари. Булар менинг хатти-ҳаракатларимни йўналтириб туради. Китоб ўқийман, кино кўраман, спектаклларга бораман. Излаганим излаган. Назаримда, ўз ақидамни излаётгандек бўламан. Мана шу ақидасизликдан, эътиқодсизликдан азоб чекаман. Заифлигимиз, умумий хасталигимиз моҳияти ҳам шунда. Алам қилади...

- Шавкат, персонажларингиздан бирортасини ўзингиздан кўра бахтиёрроқ қилиб ярата олармидингиз?

- Йўқ, бахтиёрлик бобида мен мутахассис эмасман. Бахт-хурсандчилик ҳақидаги умумий тушунчалар маънавий мудроқликдан ўзга нарса эмас, бундай хурсандчилик менга ёт, бундан ўзгачароқ бахт борлигини эса билмайман. Мен идеализмга ишонаман. Тенгқурларимнинг бирдан-бир суянадигани шу. Ишқилиб, худо шундан бенасиб қилмасин.

Сиз билан суҳбатлашиб ўтирибману, ичгим келди, бошқа илож қолмади. Йўқ, қўйинг ичмаймиз, яшаймиз, ҳаёт бизни қутқаради. Қутқаргани, халоскоримиз бўлгани учун ҳам биз уни катта ҳарфлар билан ёзамиз...

(Охири. Боши ўтган сонларда.)

Ўзингни англаб ет! ҲУРРИЯТ МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА
1 - 7 март
9 (162)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 225

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Teruvchi: ANORA

ҲУРРИЯТ
МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА
9 (162) - сон 1 - 7 март

БИР БОР ЭКАН,

(Давоми. Боши ўтган сонда)

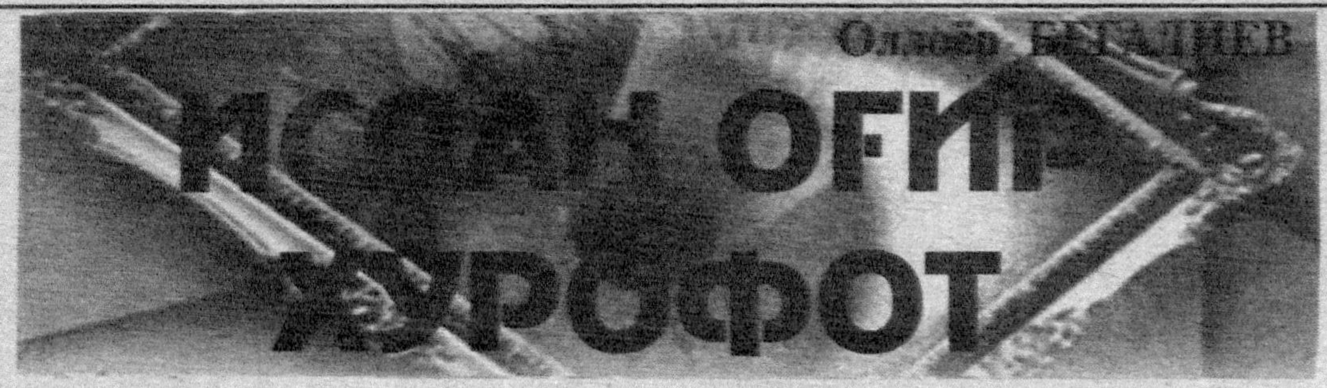

ёки тирилган мурданинг ўлими

Ўғилнинг ҳикояси: - Ойим бозорга тушиб кетганларидан кейин, мол-ҳолга қарадим. Шу пайт маҳалланинг ходими келиб, дадамлар масжидга чиқмаганлари, шунинг учун бугун тушда белгиланган бир маъракага айтгани келганлигини билдирди ва ортига қайтди. Мен бу гапдан ҳайрон бўлиб, дадамларнинг эшикларини очмоқчи бўлдим. Эшик ичидан берк эди. Деразадан мўралаб ҳам ичкарида дадам бор-йўқлигини билолмадим. Форточкани итарсам,очилиб кетди. Ундан қўл тиқиб, деразани очдим ва ичкарига кирдим. Дадамлар кўрпага ўраниб ухлаб ётардилар. Хонада нафас олиб бўлмасди. Дадамларнинг ёнларига бориб секин чақирдим. Индамадилар. Елкаларидан туртиб кўрдим. Жимлик. Сўнг жон талвасасида силтаб кўрдим. Жавоб йўқ. Бориб эшикни ланг очиб, акамларни чақирдим. Энди икки кишилашиб дадамларни уйғотмоқчи бўлдик. Аммо, дадам чурқ этмадилар. Акам, дарров бориб ойимни айтиб кел, дедилар.

Катта ўғилнинг ҳикояси: - Укам ҳаяллаб кетгандек туюлиб, гузарга чопиб чиқиб, телефонда амакимларнинг етиб келишларини сўрадим. Амаким ҳам, ойим ҳам орқама-кетин етиб келишди. Улар дадамларнинг оёқ-қўлларини ушлаб кўришиб, йиғлаб юборишди. Дадам раҳматли эндигина 61 ёшга тўлгандилар.

Бу орада маҳалланинг икки-уч кексалари етиб келишди. Имомга хабар берганимизда, қиш куни бир тутамлиги, майитни эса мунтазир қилиб қўймай тупроққа топшириш кераклигини тайинлаб, жонозани соат 15.00 га белгилади.

Кейинги ишлар ўз-ўзидан бўлиб кетди. Яқин-йироқдаги қариндошларга хабаркашлар, қабристонда гўр кавлашга трактор ва гўрков йигитлар жўнатилди. Жанозани эшитган одамлар гуррос бўлиб кўчамизни тўлдиришди.

Ғассолнинг ҳикояси: - Менга фалончи акамиз ўтибди, жанозаси учга экан, деб хабар етиб келганида шошиб қолдим. Ахир, иккаламиз кечаси анча гаплашиб ўтирган-дик-да. Марҳумнинг ҳовлисига яқинлашганимда жанозага келган жамоатни кўриб, акамиз бандаликни бажо қилганларига ишондим.

Мени марҳум ётган хонага итаргудек бўлиб киргазишди. "Вақт зиқ, тезроқ бўлинг, жамоат мунтазир бўлиб қолди", дейишди. Аксига олиб, челакда олиб кирилган сув қўлни куйдирадиган даражада иссиқ эди. Совуқ сув ҳам олинглар, човуштирайлик дедим. Майитни ювиш тахтасига олиб қўйишган экан. Совуқ сувни келтираверишмаганлари учун, ноилож иссиқ сувдан фойдаланишга тўғри келди. Назаримда, майитнинг бадани иссиқдек туюлди. "Қачон жони узилганди?" деб сўрадим. Хонадагилар ҳам аниғини билишмас экан. "Бадани иссиқ, шунга сўраяпман" дедим. Қайноқ сув қуйдинг-ку, шунга исиган бўлса керак, дейишди. Мен дўхтурдан маълумотнома борми деб сўрамоқчи бўлдим: "Ҳар ҳолда қонун-қоида деган гаплар бор. Дўхтур кўрдими?" деб тайсалладим. Негадир худди тирик одамни ювинтираётганга ўхшаб кетдим. Қизиқмисиз, шунча одам бекорчиликдан пойлаб ўтирибдими? Имомнинг нақ ўзлари маъраканинг бошида турибдилар-а!" деб далда беришди.

Беванинг ҳикояси: - Тобутни ҳовлидан олиб чиқиб кетишгандан сўнг йиғи-сиғини ҳам секин бас қилдик. Овсинларим, қайин эгачиларим мени ўртага олиб, раҳматли нимага ўлиб қолди, мазалари йўқмиди қабилида гапга солишди. Қаранг, бутун бошли одам ўлиб, уни тупроққа топширяпмизу, нимага ва нимадан ўлганлиги билан қизиқмабмиз ҳам.

Кечки изғирин турганидан, раҳматли ётиб юрган уйнинг печкасига олов ёқдик. Труба тутунни қайтараверганидан ҳовлида юрган жиянлардан бирига трубаларни қоқиб беришини сўрадим.

Трубаларни тозалаётган жияним бир пайт ёнимга келиб: "Кимдир кўча тарафдан трубага латта ташлаб кетганга ўхшайди, кейнойи. Печкадан чиққан исдан тоғамлар заҳарланиб ўлган бўлсалар керак", деди. "Бу гапни бировга айтиб юрманг, — дедим унга, — эшитган қулоққа ёмон. Атайлаб қилинганми, ё тасодифми, бир худога аён. Бўлари бўлди, бўёғи синди".

Жанозага етиб келолмаган қариндошларимиз қош қорайгунча етиб келишди. Саҳарда қабр бошига борадиган бўлганимиз учун ҳам эртароқ ётдик.

* * *

Қиш туни қанчалар совуқ ва ғариб бўлишини қабристондагина тўла ҳис этиш мумкин. Осмоннинг қора духобасига қадалган олтин тугмалардек минг-минглаб юлдузларнинг ҳам шуъласи қаҳратон совуғида музлаб, ерга қор учқунларидек тўкилганга ўхшайди. Янги ойнинг ўроғи осмонда узоқ қолмай уфққа ёнбошлади, сўнгра унинг панасига ўтиб кетиб, тунги осмонни фақат юлдузчалар ихтиёрига қолдирди.

Биринчи хўрозлар қичқириғига ҳали бироз бор. Ер юзида, айниқса мана шу қабристонда ўлик сукунат ҳоким. Ер юзи тинч; ер ости-чи?!

Юзлаб эски-янги қабрлар ўз ғаладонида устихонга айланган савобли ва гуноҳкор бандаларнинг хоки-туробини асраб ётибди. Ер юзидаги саратоннинг қайноғию, чилланинг аёзи энди уларга чикора. На иссиқ, на совуқ бу маъвода ҳам ўлик сукунат. Мана, шу тун арафасида улар яна биттага кўпайди. Ҳали ер остидан олиниб, яна қайта жойига қайтарилган қабр тупроғи совуб улгурмаган. Баҳорда у янги ўт-ўланлар билан қопланади. Қариндошлари ҳафсала қилса, устига бирор тошни қаққайтириб кетишади, бўлмаса шуям йўқ. Қарабсизки, уч-тўрт йилдан сўнг у бошқа қабрлар қатори чўкади ва тупроққа тенг бўлиб кетади.

(Давоми бор)

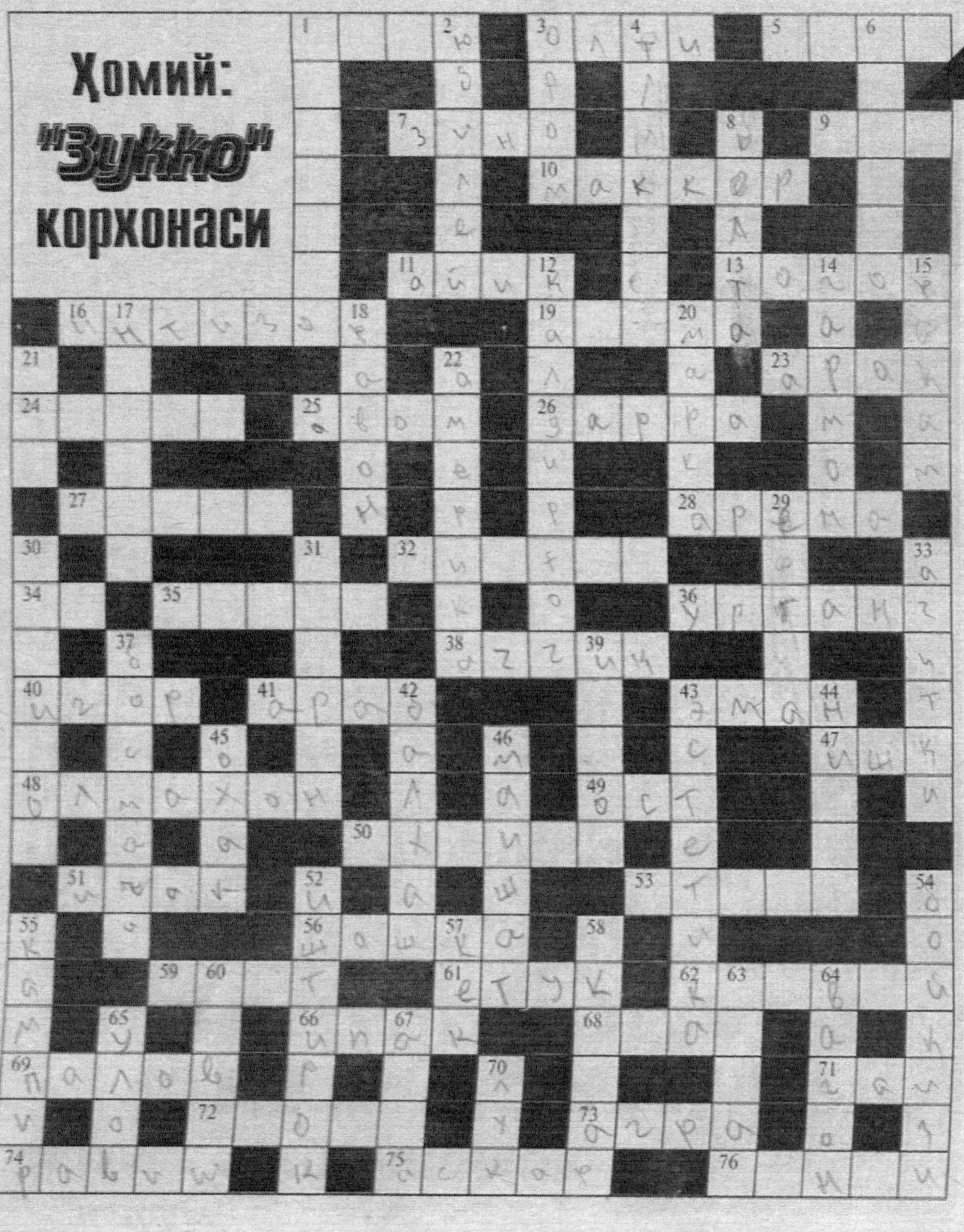

БОШҚОТИРМА

Тел: 133—69—45 Тузувчи: Нилуфар МИРХОЖИЕВА

Муҳтарам бошқотирма мухлислари!

Ушбу сондаги бошқотирмамиз ҳам кроссмарафонга, ҳам бошқа бир танловга тегишлилигини эслатиб ўтмоқчимиз. Ҳомиймиз 8 март айёмига бағишлаб, энг биринчи келган ва энг тўғри беш жавоб муаллифига ўз совғаларини топширишни лозим кўрди. Яна бир шарти шуки, бу жавоб эгалари албатта хотин-қизлардан бўлиши керак.

БЎЙИГА: 1.Ҳазрати Алининг фарзандлари қатл этилган саҳронинг номи. 2.Маълум ёшга кириш муносабати билан ҳозирланадиган тантана. 3.Дам, ҳордиқ. 4.Шоирлар нинг ижодларидан намуналар келтириб тузилган тўплам. 6.Баҳо билмайдиган, нарх бичилмас. 8.Рўзғор иш қуроли. 12.Баҳор қуши. 14.Организмдаги катта-кичик безлар ишлаб чиқарадиган суюқлик. 15.Математикага оид атама. 17.Талабгор. 18.Текис, бир хил. 20.Немис пули. 21.Бир кўрсатиш олмоши. 22.Бир қитъа. 29.Нон ёпишда ишлатиладиган иш қуроли. 30.Жуда олдин, аввал маъносида ишлатиладиган иборасифат сўз. 31.Бобурийлардан бир шоирнинг исми. 33.Хамиртурушнинг бошқа номи. 37.Ўзбек миллий озодлик ҳаракати намояндаларининг совет давридаги берилган номи. 39.Баён қилиш, ичидагини тўкиб солиш. 42.Қирғизистондаги кўл номи. 43.Кишининг дидини ўрганувчи фан. 44.Бағишламоқ, бахшида этмоқ. 45.Оқ бўёқ тури. 46.Кайф-сафо маъносини ҳам берувчи сўз. 52.Қатнашиш, қўшилиш. 54.Бир қўнғиз номи. 55.Кекса аёл. 57.Гина, араз. 58.Сўкиниш сўзи. 60.Нон тури. 63.Москва туманларидан бири. 64.Поезднинг таркибий қисми. 65.Ташиш учун қўлланиладиган барча жиҳозларга берилган умумий ном. 67.Самолёт ва самолётсозликка оид атамаларда ишлатиладиган. 70.Маълум жой ёки жиҳозларда махсус очилган қопқоқли тешик.

ЭНИГА: 1.Ғарб ёзувчиси. 3.Бир рақам. 5.Тоқат, чидам. 7.Аёл ва эркакнинг ношаръий алоқаси. 9.Аёлларга хос фазилат. 10.Ҳийлакор, найрангбоз. 11.Бир ҳайвон. 13.Ҳинд ёзувчиси. 16.Кўзи тўрт бўлиб кутмоқ, йўлига қарамоқ. 19.Судралиб юрувчи ҳайвон. 23.Иллатларнинг дояси. 24.Турли ҳаво ҳарорати натижасида юзага келадиган жараён. 25.Оддий халқ, фуқаро. 26.Жазо сифатида уриладиган қамчи. 27. Ширинлик тури. 28.Цирк саҳнаси. 32.Бир йиртқич қуш номи. 34.Машҳур каратэ устаси. 35.Оллоҳ томонидан мўъминга берилган энг олий неъмат. 36.Мамлакатимиздаги шаҳарлардан бирининг номи. 38.Ширин бўлмаган, аламли. 40."... полки жангномаси". 41.Бир миллат. 43.Бир дарахт. 47.Севги, муҳаббат. 48.Ўрмон ҳайвони. 49.Устнинг акси. 50.Хоҳиш, эрк. 51.Овқат ҳазм қилиш системасидаги аъзолардан бири. 53.Хулқ, хатти-ҳаракат. 56.Спорт тури. 59.Бухоро вилоятидаги туманлардан бири. 61.Комил, етишган. 62.ЎзБАТ маҳсулотларидан бирининг номи. 66.Толанинг хомашёсига кўра бир тури. 68.Мабодо, балки сўзларини англатувчи калима. 69.Овқат тури. 71."Давлат автомобил назорати"нинг халқ орасидаги "номи". 72.Маълум ҳудуднинг кишилари, одамларига бериладиган географик атама. 73.Тожмаҳал жойлашган шаҳар. 74.Сўз туркуми. 75.Мажбурий ҳарбий хизматдаги киши. 76.Саховатпеша, қалби кенг, қўли очиқ инсон.

ЧУМЧУҚНИНГ ЧУМЧУҚДАЙ ТУХУМИ

Каккунинг бир қизиқ одати бор. Патинг юлингур доимо ўз тухумини бировнинг инига ташлаб кетади. Бу сафар ҳам шундай бўлибди. Кечқурун чумчуқ уйига қайтиб келибди-ю, "совға"ни кўриб анқайиб қолибди.

Кечагина бир маромда чиройликкина қилиб тахланган тухумлар орасида биттаси ўзининг баҳайбатлиги билан алоҳида ажралиб турар эди. "Ҳм, ҳм, ҳм... Вой хотин тушмагур-эй, шунақа дегин. Кимсан, бургутга-я?!" — Қизишганидан тепа патлари тикка бўлибди.

— Хотин! — ғазаб билан қичқирибди у. — Ҳой, суюқ оёқ, бу ёққа кел-чи! Буни қандоқ тушунмоқ керак, а?!

Эрининг чақириғига етиб келган хотин "омонат"ни кўрибди-ю, тилдан қолибди. Фақат ғит-ғит қилармиш...

— Ҳа, нега ғитиллаб қолдинг?! Демак, ҳаммаси рост экан-да?!

— Нима? — ниҳоят садо берибди хотини ва беихтиёр бўлажак савол-жавобдан қизариб кетибди...

— Нима бўларди, бургут билан чўқишиб юрганинг-да, қанотингни кана егур! Бўлмаса, бундай тухум қайдан пайдо бўлди?!

— Тавба десангиз-чи, дадаси, — ўзини ҳимоя қила бошлабди хотини. — Бургут эмиш... Ўйлаб гапирсангиз-чи. Бургут тугул мен ҳатто мусичага ҳам патимни ушлатмайман!

Шундай дебди-ю, уввос тортиб йиғлаб юборибди.

Чумчуқ қурғур шунда ҳам юмшамабди. Обдон хотинининг патини тўзғитибди. Кечаси уйқуга ётар пайти эса бирдан ўйланиб қолибди: "Балки унинг сўзи ростдир?.. Балки бу тухум ҳам каминадандир-а?.. Ҳа, нима? Бўлиши мумкин-ку, ахир! Ахир биз фақирнинг ҳам қўлидан анча-мунча ишлар келади-ку! Ўлибманми, шу оддийгина ишни эплолмасам? Хоҳласам, бундан кейин фақат мана шундай фарзандларни дунёга келтиришим мумкин. Ҳа-да, нима қилибди, юраманми судралиб? Биз чумчуқларнинг ҳам аслида нималарга қодир эканлигимизни билиб қўйишсин-да! Аммо хотингаям қойил. Шундай "полвон"ни кўтариб юрган экан-у, сездирмабди-я?! Ўзиям ўғил катта бўлгач қўшнилар ағдарилиб қолишса керак. Хи-хи-хи... Ўзиям бургутдай бўлади-да... Э, баракалла, хотин! Яшавор, чумчуқвой!"

ҲУСНИДДИН

Рассом Н.НУРМОНОВ

Чироқчига бормоқчи бўлсангиз, чироқ олишни унутманг, йўқса адашиб, қоронғида мойчироқ ёқиб ишлаётган "Нексия"ли раиснинг идорасига бориб қоласиз.

Диққат, диққат!

КАШФИЁТ!

Мен янги кашфиёт қилдим: унча-мунча эмас, нақ жаҳон аҳлини ҳайратда қолдирадиган! Нима экан, дейсизми? Бу — об-ҳавони ҳеч бир хатоликсиз олдиндан айтиб берадиган асбоб.

Физика фанини ўқигансиз. Унда жисмларнинг иссиқда кенгайиши, совуқда эса торайиши физик қонуният эканлиги ҳақида маълумот берилган. Биз кашф қилган асбобнинг ишлаш жараёни ҳам худди шу қонуниятга асосланади. У аниқлик борасида ман-ман деган синоптикни ортда қолдириб кетади. Бундан ташқари, асбобни сотиб олиш ҳам шарт эмас. Чунки у газ қувури ўтган ҳамма хонадонда мавжуд. Яъни... ҳа, баракалла, топдингиз! Газ плиталари.

Энди эътибор беринг: газ плитангиз ёзда жуда баланд ёнади. Сабаби, ёзда кун иссиқ бўлади. Демак, физик қонуниятга асосланган ҳолда изоҳласак, газ кенгаяди, янаям аниқроғи, у кўпаяди. Қишда эса, сўзсиз, газ босими камайиб кетади. Бу эса куннинг совуқлигидан далолат беради. Шундай экан, газнинг кўпайиб ёки камайиб кетишида шаҳар, туман ёки вилоят газ идораларининг мутлақо айби йўқ. Бу — оддий физик ҳодиса, шунингдек, инсоннинг об-ҳаво қандай бўлишини билишига ва шунга монанд кийинишига ёрдам берувчи восита ҳамдир.

Агар кашфиётимга шубҳа билан қарайдиганлар бўлса, марҳамат, Самарқанд шаҳрига келсин, исботлаб бераман.

Муртазо ТУРСУНОВ

"МАМАТКИНО ҲАНГОМАЛАРИ"

Муҳаммаджон Олимов хотираларидан

Оилавий санъаткорлар ўзбек санъатида ўзига хос алоҳида ўрин тутади. Шулардан ўзининг ҳалол меҳнати билан эл олқиш ва ҳурматига сазовор бўлган ота бола Жўра ва Тўлқин Тожиевлардир. Жўра ака 60 йилдан ортиқ, Тўлқин ака эса 50 йилдан ортиқ ижодий фаолияти даврида ўзбек миллий театр, кино ва дубляж санъатида унутилмас образлар яратиб санъатсевар халқи қалбидан чуқур ўрин олган истеъдод соҳибларидир.

Қуйида уларнинг ижоди ва ҳаётига оид баъзи воқеаларни ҳикоя қилмоқчимиз.

"Немис келяпти"

Ўзбекистон халқ артисти Тўлқин Тожиев ёшлигини эслаб шундай деганди: "7 ёшимда адам раҳматлик мени эски Ҳамза театрига (ҳозирги А.Ҳидоятов театри биноси) ўйнаган ролларини кўрсатиш учун олиб боргандилар. Иккинчи жаҳон уруши мавзусига бағишланган она ҳақидаги спектаклда отам бир аскар ролини ижро этардилар. Саҳналардан бирида отам онасидан келган хатни ўқиётганда орқасидан немис милтиқ ўқталиб отмоқчи бўлади (Немис ролида раҳматлик ажойиб актёр Сойиб Икромов). Шунда мен бор овозим билан: "Ада, ада! Қочинг, қочинг! Немис келяпти!" дея қичқириб саҳнага чиқиб милтиқни ушлаб олганимни билмай қолдим. Томошабинлар ҳайрон бўлиб гоҳ менга, гоҳ яна ҳам ҳайрон одамга қарашарди. Фақат бехос чалинган қарсак хижолатдан бизни қутқарди. Лекин анча пайтгача жазо тариқасида театрга боролмадим. Адамга овқат олиб борардиму, ичкарига киришга ботинолмасдим.

"Менга — қатиқсиз"

Раҳматлик Жўра ака яхши ният билан қизлари Холисхонни узатаётганларида ён қўшнилари хушовоз ҳофиз Сирож Аминов бел боғлаб хизмат қилган экан.Тўйнинг авжи қизиган пайти. Ҳофиз мақом йўлида хониш қилаётганларида меҳмонларга манти тарқатишади. Қорни жуда очлигиданми, ёки мантини яхши кўрганлигиданми, тоқати тоқ бўлган ҳофиз, қўшиқни тўхтатиб:

"Ҳов ука, менга қатиқсизидан бўлсин", дея яна ашуласини давом эттирган экан.

Ҳабибулло АБДУЛМАЖИД

Рассом А.ҲАКИМОВ

ЭЪЛОН
Продаётся аппарат Элиазарова, размер 160.
Тел.: 92-04-65
после 16.00

Бола ўз ўйинчоғини кўрсатса, катта уни яширади

ЎРКИДА

ЛАТИФАЛАР

Циркда шернинг оғзига бошини тиқаётган артистни кўриб икки томошабиндан бири иккинчисига деди:

— Мен бундай қилишни хоҳламасдим. Кўнглим бўш.

— Мен ҳам. Агар еяётган овқатимдан, ҳатто битта соч чиқса борми, жанжал кўтараман.

* * *

Эҳтиётсизлик қилиб авария қилган машина ҳайдовчисига йўловчи деди:

— Шунақа ҳам бефарқ бўладими киши? Кўзингиз қаерда ўзи? Машина ҳайдагандан кейин у ёқ-бу ёққа қарайди-да!

— Кечирасизу, лекин менга машина ҳайдашни ўргатманг, мен ахир ўн йилдан бери ҳайдовчи бўлиб ишлайман.

— Ҳеч ажабланадиган ери йўқ. Мана, менга қойил қолса бўлади. Ерда эллик йилдан бери яёв юравериб, ҳеч авария қилмаганман.

* * *

Телефон тузатиш устахонасига келиб бир киши деди:

— Яхши қиз, телефонимиз бир ойдан бери ишламаяпти. Илтимос, уста юбориб, тузатиб беринглар.

— Буюртмаларни биз фақат телефонда оламиз, оғзаки қабул қилиш мумкин эмас, инструкцияда кўрсатилмаган.

* * *

— Нега хафасан, дугонажон? Ахир яқинда кўнгилдаги эркакка турмушга чиқдинг-ку!

— Мен унга: "Агар мени десанг, чекмайсан, ичмайсан, юрмайсан", дегандим.

— Хўш, у-чи?

— У олдин чекишни ташлади, сўнг ичишни, кейин мени.

* * *

Биласизми, қўшнижон, ҳозирги одамлар анча олижаноб бўлиб қолишибди.

— Нега ундай деяпсиз?

— Яқинда мен автобусга чиқа туриб қоқилиб йиқилдим. Одамлар, биласизми, мени босиб кетишмади, балки устимдан сакраб ўтишди.

* * *

— Биласизми, доктор, ҳозирги беморларнинг асаби бўш.

— Нега?

— Ҳар гал мен беморнинг ёстиғини тўғриламоқчи ёки иситмасини ўлчамоқчи бўлиб энгашганимда уларнинг юзлари қизариб, кўзлари ўйнаб кетади. Нима қилай, ўртоқ доктор?

— Энг аввал кўйлагингизнинг ҳамма тугмаларини қадаб олинг.

* * *

Кемада кетаётган йўловчи бири иккинчисига деди:

— Агар биз ҳалокатга учрасак, сиз сузишни биласизми?

— Йўқ, лекин мен олти хил тилда ёрдамга чақиришни биламан.

* * *

Ёш ёзувчи дўстига деди:

— Биласанми, кеча уч яшар ўғлим янги асарим қўлёзмасининг 50 варағини ёқиб юборибди.

— Нима, у ўқишни биладими?

* * *

— Эндиги кадрни суратга олиш учун арслон ётган қафасга кирасиз. Қўрқманг, арслонни ёшлигидан сут бериб боққанмиз.

— Мени ҳам ёшлигимда сут билан боқишган, лекин ҳозир мен гўшт ейман, у бўлса, сут ичмайди.

ҲИОБҲАМҲИ

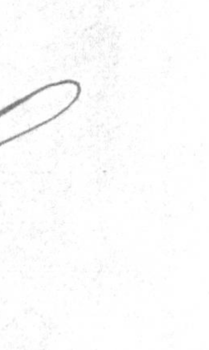

БИР ЙЎҚ ЭКАН...